

**AZ EGYESÜLT NEMZETEK
SZERVEZETE KERETÉBEN
ELFOGADOTT
DOKUMENTUMOK**

AZ EGYESÜLT NEMZETEK ALAPOKMÁNYA¹ (szemelvények)

[...]

Mi, az Egyesült Nemzetek népei,

elhatározván azt, hogy megmentjük a jövő nemzedékét a háború borzalmaitól, amelyek életünk folyamán kétszer zúdítottak kimondhatatlan szenvedést az emberiségre,

hogy újból hitet teszünk az alapvető emberi jogok, az emberi személyiség méltósága és értéke, a férfiak és nők, valamint a nagy és kis nemzetek egyenjogúsága mellett,

hogy megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek mellett az igazságosság és a nemzetközi szerződésekből, valamint a nemzetközi jog egyéb forrásaiból eredő kötelezettségek iránti tisztelet fenntartható,

hogy előmozdítjuk a szociális² haladást és a nagyobb szabadság mellett az életfeltételek javítását,

és hogy ebből a célból

türelmet gyakorolunk és egymással jó szomszédként békességben élünk együtt, egyesítjük erőinket a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, alapelvekben való megegyezés, valamint eljárási módszerek létesítése útján biztosítjuk azt, hogy fegyveres erő alkalmazására, ha csak közérdek nem kívánja, sor többé ne kerüljön, és

nemzetközi szervezet segítségével előmozdítjuk valamennyi nép gazdasági és szociális előrehaladását,³

---

¹ Az Alapokmányt 1945. június 26-án fogadták el San Francisco-ban, s az 1945. október 24-én lépett hatályba. Kihirdette az 1956. évi I. törvény.

² Az Alapokmányt kihirdető magyar jogszabály az angol „social” kifejezést „szociális-nak” fordította, itt a helyes fordítás a „társadalmi” lenne.

³ Lásd a 2. lábjegyzetet.

megállapodtunk abban, hogy e célok megvalósítására erőfeszítéseinket egyesítjük.

Ennek folytán kormányaink San Francisco városában összegyűlt, jó és kellő alakban talált meghatalmazással ellátott képviselőik útján elfogadták az Egyesült Nemzetek Alapokmányát és ezáltal nemzetközi szervezetet létesítenek, amelynek Egyesült Nemzetek lesz a neve.

I. FEJEZET

Célok és elvek

1. cikk

Az Egyesült Nemzetek célja, hogy

1. fenntartsa a nemzetközi békét és biztonságot és evégből hathatós együttes intézkedéseket tegyen a békét fenyegető cselekmények megelőzésére és megszüntetésére a támadó cselekményeknek vagy a béke más módon történő megbontásának elnyomására, valamint békés eszközökkel, az igazságosság és a nemzetközi jog elveinek megfelelő módon rendezze vagy megoldja azokat a nemzetközi viszályokat és helyzeteket, amelyek a béke megbontására vezethetnek;

2. a nemzetek között a népeket megillető egyenjogúság és önrendelkezési jog⁴ elvének tiszteletben tartásán alapuló baráti kapcsolatokat fejlessze és az általános béke megerősítésére alkalmas egyéb intézkedéseket fogantossin;

3. gazdasági, szociális, kulturális vagy emberbaráti jellegű nemzetközi feladatok megoldása útján, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő tiszteletben tartásának előmozdítása és támogatása révén nemzetközi együttműködést létesítsen;

4. az egyes nemzetek által e közös célok elérése érdekében kifejtett tevékenységek összeegyeztetésének központja legyen.

[...]

---

⁴ A „jog” szó az Alapokmány hiteles orosz és angol nyelvű szövegében nem szerepel. A hivatalos magyar fordítás a francia szöveg alapján készült.

IV. FEJEZET

Közgyűlés

Feladatok és hatáskör

[...]

13. cikk

1. Közgyűlés tanulmányozást kezdeményez és ajánlásokat tesz abból a célból, hogy⁵
  - a) a nemzetközi együttműködést politikai téren előmozdítsa, valamint a nemzetközi jog fokozatos fejlődését és kodifikálását támogassa;
  - b) a nemzetközi együttműködést gazdasági, szociális, kulturális, nevelésügyi és egészségügyi téren előmozdítsa és az alapvető emberi jogoknak és szabadságoknak mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő megvalósulását elősegítse.
2. Közgyűlésnek a fenti 1. b) pontban említett ügyekre vonatkozó további kötelezettségeit, feladatait és hatáskörét a IX. és X. fejezetek sorolják fel.

[...]

IX. FEJEZET

A nemzetközi gazdasági és szociális együttműködés

[...]

55. cikk

Abból a célból, hogy létrejöhessenek az állandóságnak és jólétnek azok a feltételei, amelyek a nemzetek között a népeket megillető egyenjogúság és önrendelkezési jog elvének tiszteletben tartásán alapuló békés és baráti kapcsolatokhoz szükségesek, az Egyesült Nemzetek elő fogja mozdítani:

[...]

- c) az emberi jogoknak és alapvető szabadságoknak mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő általános tiszteletben tartását.

[...]

---

⁵ Ez a fordulat az angol változat tükörfordítása, amely a következőképp hangzik: „The General Assembly shall initiate studies and make recommendations for the purpose of...”

XII. FEJEZET

Nemzetközi Gyámsági Rendszer

[...]

76. cikk

A Gyámsági Rendszer alapvető céljai az Egyesült Nemzeteknek az Alapokmány 1. cikkében megállapított célkitűzéseivel összhangban a következők:

- a)* elősegíteni a nemzetközi békét és biztonságot;
- b)* előmozdítani a gyámság alatt álló területek lakosságának politikai, gazdasági, szociális előrehaladását, valamint a nevelésügy fejlesztését; továbbá a fokozatos haladást az önkormányzati képesség vagy a függetlenség felé, tekintetbe véve az egyes területek és népek különleges viszonyait, az érdekelt népesség szabadon nyilvánított akaratát, valamint a gyámságra vonatkozó egyes megállapodások megfelelő rendelkezéseit;
- c)* támogatni az emberi jogoknak és alapvető szabadságoknak mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő tiszteletben tartását és előmozdítani annak felismerését, hogy a világ népei egymásra vannak utalva;
- d)* a fentiekben kijelentett célkitűzések megvalósításának hátrányos befolyásolása nélkül és a 80. cikk rendelkezéseinek fenntartása mellett egyenlő elbánást biztosítani szociális, gazdasági és kereskedelmi téren a Szervezet minden tagjának és azok állampolgárainak, valamint egyenlő elbánást biztosítani az utóbbiaknak az igazságszolgáltatás terén is.

[...]

A NÉPIRTÁS BÜNTETTÉNEK MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS MEGBÜNTETÉSÉRŐL SZÓLÓ NEMZETKÖZI EGYEZMÉNY¹

A szerződő felek,

tekintetbe véve, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése 1946. december 11 -én kelt 96/I/ számú határozatában kinyilvánította, hogy a népiirtás a nemzetközi jogba ütköző és az Egyesült Nemzetek Szervezete szellemének és céljainak ellentmondó bűncselekmény, és hogy azt a civilizált világ elítéli;

elismerve, hogy a népiirtás a történelem mindegyik korszakában nagy veszteségeket okozott az emberiségnek;

meggyőződve arról, hogy az emberiségnek ettől a gyűlöletes csapástól való megmentésére nemzetközi együttműködés szükséges;

megegyeztek az alábbiakban:

1. cikk

A szerződő felek megerősítik, hogy a népiirtás függetlenül attól, hogy békében vagy háborúban követik el, a nemzetközi jogba ütköző bűncselekmény és kötelezik magukat arra, hogy ellene megelőző rendszabályokat fogantossanak, elkövetését pedig megbüntetik.

2. cikk

Az Egyezmény népiirtás alatt a következő cselekmények bármelyikének, valamely nemzeti, népi, faji vagy vallási csoport, mint olyan, teljes vagy részleges megsemmisítésének szándékával való elkövetését érti:²

- a) a csoport tagjainak megölése;
- b) a csoport tagjainak súlyos testi vagy lelki sérelem okozása;
- c) a csoportra megfontolva olyan életfeltételek ráerőszakolása, melyeknek célja a csoport teljes vagy részleges fizikai elpusztulásának előidézése;³

---

¹ Az egyezményt 1948. december 9-én fogadták el, s az 1951. január 12-én lépett hatályba. Kihirdette az 1955. évi 16. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 1021. Vol. 78. 1951, 278–286. p.

² Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály az „etnikai” (az angolban „ethnic”) szót a „népi” jelzővel cserélte fel.

³ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „szándékosan” (angolul „deliberately”) szó helyett a „megfontolva” (angolul „premeditated”) kifejezést használja.

- d) olyan intézkedések tétele, amelyek célja a csoporton belül a születések meggátolása;
- e) a csoport gyermekeinek más csoporthoz való erőszakos átvitele.

3. cikk

Büntetés alá esnek a következő cselekmények:

- a) népirtás;
- b) népirtás elkövetésére irányuló szövetkezés;
- c) közvetlen és nyilvános felbujtás népirtás elkövetésére;
- d) népirtás elkövetésének kísérlete;
- e) népirtásban való bűnrészesség.

4. cikk

A népirtást vagy a 3. cikkben felsorolt más cselekmények bármelyikét elkövető személyek büntetés alá esnek függetlenül attól, hogy államvezetők, hivatalos vagy magánszemélyek.

5. cikk

A szerződő felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy az Egyezmény rendelkezései alkalmazásának biztosítására alkotmányuknak megfelelően minden szükséges törvényhozási intézkedést megtesznek, nevezetesen hathatós büntető megtorlást állapítanak meg a népirtás, illetve a 3. cikkben felsorolt egyéb cselekmények bármelyikének elkövetésében bűnös személyekkel szemben.

6. cikk

A népirtással, vagy a 3. cikkben felsorolt egyéb cselekmények bármelyikének elkövetésével vádolt személyek felett azon állam illetékes bírósága ítélik, melynek területén a cselekményt elkövették, vagy a Nemzetközi Büntető Bíróság⁴ azon szerződő felek viszonylatában, amelyek annak joghatóságát magukra nézve elismerték.

7. cikk

A népirtás és a 3. cikkben felsorolt egyéb cselekmények kiadatás szempontjából nem tekinthetők politikai bűncselekménynek.

A szerződő felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy ilyen esetekben a kiadást hazai jogszabályaiknak és hatályos szerződéseiknek megfelelően engedélyezik.

8. cikk

Bármely szerződő fél az Egyesült Nemzetek Szervezete illetékes szerveihez fordulhat annak érdekében, hogy ezek az Egyesült Nemzetek Alapokmányának megfele-

---

⁴ A Bíróság elviekben 2002. július 1-jén, Statútuma, hatálybalépésének napján jött létre azonban az mindeddig nem kezdte meg a működését.

lően olyan rendszabályokat fogantossítsanak, amelyek véleményük szerint alkalmasak a népirtás, vagy a 3. cikkben felsorolt egyéb cselekmények bármelyikének megelőzésére és megszüntetésére.

9. cikk

A szerződő felek közötti, az Egyezmény értelmezéséből, alkalmazásából vagy végrehajtásából adódó vitákat, ideértve azokat is, amelyek valamely államnak a népirtásért vagy a 3. cikkben felsorolt egyéb cselekmények bármelyikéért való felelősségére vonatkoznak, a vitában résztvevő bármely fél kérelmére a Nemzetközi Bíróság elé kell bocsátani.

10. cikk

Az Egyezmény, melynek angol, francia, kínai, orosz és spanyol szövege egyaránt hiteles, az 1948. december 9-i keltezését viseli.

11. cikk

A jelen Egyezmény az Egyesült Nemzetek Szervezete bármely tagállama, valamint minden olyan nem tagállam részére, amelyet a közgyűlés az Egyezmény aláírására meghív, 1949. december 31-ig aláírásra nyitva áll.

Az Egyezményt meg kell erősíteni és a megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

1950. január 1-jétől az Egyesült Nemzetek Szervezetének bármely tagja és minden olyan nem tagállam, amely megkapja a fent említett meghívást, csatlakozhat ehhez az Egyezményhez.

A csatlakozási okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letenni.⁵

12. cikk

Mindegyik szerződő fél az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkárának küldött közlés útján az Egyezmény alkalmazását bármikor kiterjesztheti mindazokra a területekre vagy a területek egyikére, amelyek külkapcsolatainak viteléért felelős.

13. cikk

Mihelyt a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okiratot a Főtitkáránál letétbe helyezték, a Főtitkár arról jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv másolatát megküldi az Egyesült Nemzetek Szervezete valamennyi tagállamának és a 11. cikkben említett nem tagállamoknak.

A jelen Egyezmény a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okirat letételétől számított kilencvenedik napon lép hatályba.

---

⁵ Itt helyesebb lenne a „letétbe helyezni” fordítás.

A fenti határidő után eszközölt megerősítések vagy csatlakozások a megerősítő vagy csatlakozási okiratok letétbe helyezésétől számított kilencvenedik napon lépnek hatályba.

14. cikk

A jelen Egyezmény a hatálybalépéstől számított tíz éven át marad érvényben.

További öt éven át érvényben marad azon szerződő felek viszonylatában, amelyek a határidő letelte előtt legalább hat hónappal nem mondják fel.

A felmondás az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkárának küldött írásbeli közléssel történik.

15. cikk

Ha a jelen Egyezmény résztvevőinek száma felmondásuk folytán tizenhatnál kevesebbre csökken, úgy az Egyezmény az utolsó felmondás érvénybelépésének időpontjában hatályát veszti.

16. cikk

Bármely szerződő fél a jelen Egyezmény felülvizsgálására irányuló kérelmét a Főtitkárnak küldött írásbeli közlés útján bármikor előterjesztheti.

A kérelem alapján teendő intézkedésekről – ha ilyeneket szükségesnek tart – a Közgyűlés határoz.

17. cikk

Az Egyesült Nemzetek Főtitkára az Egyesült Nemzetek Szervezete valamennyi tagállamát és a 11. cikkben említett nem tagállamokat értesíti:

- a) a 11. cikk szerint történő minden aláírásról, megerősítésről és csatlakozásról;
- b) a 12. cikk értelmében kapott közlésekről;
- c) az Egyezmény – 13. cikk értelmében történő – hatálybalépésének napjáról;
- d) a 14. cikk értelmében kapott felmondásokról;
- e) az Egyezménynek – a 15. cikk értelmében történő – megszűnéséről;
- f) a 16. cikk értelmében kapott közlésekről.

18. cikk

A jelen Egyezmény eredeti példányát az Egyesült Nemzetek Szervezetének irattárában kell elhelyezni.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének minden tagállama és a 11. cikkben említett nem tagállamok az Egyezményről hitelesített másolatot kapnak.

19. cikk

A jelen Egyezményt az Egyesült Nemzetek Főtitkára hatálybalépésének napján iktatja be.

AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA (szemelvények)¹

Bevezető

Tekintettel arra, hogy az emberiség családja minden egyes tagja méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése alkotja a szabadság, az igazság és a béke alapját a világon,

tekintettel arra, hogy az emberi jogok el nem ismerése és semmibevétele az emberiség lelkiismeretét fellázító barbár cselekményekhez vezetett, és hogy az ember legfőbb vágya egy olyan világ eljövetele, amelyben az elnyomástól, valamint a nyomortól megszabadult emberi lények szava és meggyőződése szabad lesz,

tekintettel annak fontosságára, hogy az emberi jogokat a jogállamiság védelmezze, nehogy az ember végső szükségében a zsarnokság és az elnyomás elleni lázadásra kényszerüljön,

tekintettel arra, hogy igen lényeges a nemzetek közötti baráti kapcsolatok kifejlődésének előmozdítása,

tekintettel arra, hogy az Alapokmányban az Egyesült Nemzetek népei újból hitet tettek az alapvető emberi jogok, az emberi személyiség méltósága és értéke, a férfiak és nők egyenjogúsága mellett, valamint kinyilvánították azt az elhatározásukat, hogy elősegítik a szociális haladást és nagyobb szabadság mellett jobb életfeltételeket valósítanak meg,

tekintettel arra, hogy a tagállamok kötelezték magukat arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetével együttműködve biztosítják az emberi jogok és alapvető szabadságok általános és tényleges tiszteletben tartását,

tekintettel arra, hogy a jogok és szabadságok mibenléte tekintetében közös felfogás kialakításának a legnagyobb jelentősége van az említett kötelezettség maradéktalan teljesítésének szempontjából

a Közgyűlés kinyilvánítja az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát,

mint azt a közös eszményt, amelynek elérésére minden népnek és minden nemzetnek törekednie kell abból a célból, hogy minden személy és a társadalom minden szerve, állandóan szem előtt tartva a jelen Nyilatkozatot, oktatás és nevelés útján előmozdítsa e jogok és szabadságok tiszteletben tartásának kifejlesztését, valamint azoknak fokozatosan megvalósuló hazai és nemzetközi jogszabályok útján történő

---

¹ A dokumentumot a Közgyűlés 1948. december 10-én fogadta el. G. A. O. R. 3rd Pact I., U. N. Doc. A/810, 71–77. p.

általános és tényleges alkalmazását és elismerését mind a tagállamok népei között, mind pedig a joghatóságuk alatt álló területek népei között.

[...]

2. cikk

Mindenki, bármely megkülönböztetésre², nevezetesen fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyona, születésre, vagy bármely más körülményre való tekintet nélkül hivatkozhat e Nyilatkozatban kinyilvánított összes jogokra és szabadságokra.

Ezen felül nem lehet semmiféle megkülönböztetést tenni annak az országnak, vagy területnek politikai, jogi vagy nemzetközi helyzete alapján sem, amelynek a személy állampolgára, aszerint, hogy az illető ország vagy terület független, gyámság alatt áll, nem autonóm vagy szuverenitása bármely vonatkozásban korlátozott.

[...]

7. cikk

A törvény előtt mindenki egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van a törvény egyenlő védelméhez. Mindenkinek joga van egyenlő védelemhez a jelen Nyilatkozatot sértő minden megkülönböztetéssel és minden ilyen megkülönböztetésre irányuló felbujtással szemben.

[...]

---

² Az angol „distinction” szót itt „megkülönböztetés-nek fordítottuk, ám a nemzetközi okmányokat kihirdető magyar jogszabályok gyakran az angol „discrimination” szót is „megkülönböztetés”-nek vagy „diszkrimináció”-nak fordítják, holott egyértelműbb és helyesebb lenne ezekben az esetekben a „discrimination” jelentésének jobban megfelelő a hátrányos megkülönböztetés” kifejezést használni. A továbbiakban a nem hivatalos fordításoknál eszerint jártunk el.

A KISEBBSÉGEK SORSA¹

A Közgyűlés,

Figyelembe véve, hogy az Egyesült Nemzetek nem maradhat közömbös a kisebbségek sorsa iránt,

Figyelembe véve, hogy nehéz erre az összetett és kényes kérdésre, amelynek minden államban, ahol felmerül sajátos szempontjai vannak, egységes megoldást elfogadni,

Figyelembe véve az Emberi Jogok Nyilatkozatának egyetemes jellegét,

Úgy határoz, hogy ennek a Nyilatkozatnak a szövegében nem foglalkozik külön rendelkezésben a kisebbségek kérdésével,

Hivatkozik a Gazdasági és Szociális Tanácsra, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Uniója, Jugoszlávia és Dánia küldöttségeinek e tárgykörben, az A/C.3/307/Rev. 2. számú okmányban benyújtott szövegeire és felszólítja a Tanácsot, kérje fel az Emberi Jogok Bizottságát és a Diszkrimináció Megelőzésének és a Kisebbségek Védelmének Albizottságát, hogy készítsen átfogó tanulmányt a kisebbségek problémájáról, annak érdekében, hogy az Egyesült Nemzetek képes legyen hatékony intézkedéseket tenni a faji, nemzeti, vallási vagy nyelvi kisebbségek védelmében.

---

¹ Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatához kapcsolódva elfogadta az ENSZ Közgyűlése 183. plenáris ülésén, 1948. december 10-én. G.A.O.R. 3rd sess. Pact I., U.N. Doc. C/810, 77–78. p.

EGYEZMÉNY AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZOTT HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ELLENI KÜZDELEMRŐL¹

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) közgyűlése 1960. november 14. és december 15. között Párizsban tartott 11. ülészakán,

emlékeztetve arra, hogy az Emberi Jogokról szóló Egyetemes Nyilatkozat leszögezi a megkülönböztetés tilalmának elvét, és kimondja minden ember jogát a tanuláshoz, tekintetbe véve, hogy az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés a fenti nyilatkozatban foglalt jogok megsértését jelenti,

tekintetbe véve, hogy az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Alapokmányában lefektetett célja, hogy megszervezze a nemzetek közötti együttműködést avégből, hogy mindenki számára biztosítsák az emberi jogok egyetemes tiszteletben tartását és egyenlő lehetőségeket az oktatás terén, tudatában annak, hogy ennél fogva az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének feladata, hogy – a nemzeti oktatási rendszerek különbözőségének figyelembevételével – kiküszöböljön minden hátrányos megkülönböztetést az oktatásban, és egyszersmind szorgalmazza az egyenlő lehetőségeket és egyenlő elbánást mindenki számára ezen a téren,

miután javaslatok érkeztek hozzá az oktatásban alkalmazott hátrányos megkülönböztetés különböző vonatkozásait illetően, amely kérdés 17.1.4. pont alatt az ülészak napirendjén szerepel,

miután 10. ülészakán elhatározta, hogy ez a kérdés nemzetközi egyezmény, valamint a tagállamoknak teendő ajánlások tárgya lesz, ezt az Egyezményt a mai napon, 1960. december 14-én elfogadja.

1. cikk

1. Az Egyezmény szempontjából a „megkülönböztetés” kifejezés alatt értendő a fajon, bőrszínen, nemen, nyelven, valláson, politikai vagy bármilyen egyéb véleményen, nemzetiségi² vagy társadalmi származáson, vagyoni helyzeten vagy születé-

---

¹ Az Egyezményt 1960. december 14-én fogadták el, s az 1962. május 22-én lépett hatályba. Kihirdette az 1964. évi 11. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 6193, vol. 429. 1962, 94–106. p.

² Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „nemzeti” („national”) jelzőt felcserélte a „nemzetiségivel” („nationality”).

sen alapuló minden olyan különbségtétel, kizárás, korlátozás, vagy kedvezés, amelynek célja vagy következménye az oktatás terén való egyenlő elbánás megszüntetése vagy akadályozása, nevezetesen:

- a) valamely személy vagy csoport kizárása az oktatás bármely fajtájában vagy fokozatában való részvételből;
- b) valamely személynek vagy csoportnak alacsonyabb színvonalú oktatásra való korlátozása;
- c) bizonyos személyek vagy csoportok részére külön oktatási rendszerek vagy intézetek létesítése vagy fenntartása, az Egyezmény 2. cikkében foglalt rendelkezések fenntartásával, vagy
- d) valamely személynek vagy csoportnak az emberi méltósággal össze nem egyeztethető helyzetbe való juttatása.

2. Az Egyezmény szempontjából az „oktatás” szó az oktatás összes fajtáira és fokozataira vonatkozik, és kiterjed az oktatásban való részvétel lehetőségére, az oktatás színvonalára és minőségére, valamint a tanulmányok folytatásának feltételeire.

2. cikk

Nem tekintendő az Egyezmény 1. cikke értelmében vett megkülönböztetésnek, ha egyes államok lehetővé teszik

a) külön oktatási rendszerek vagy intézetek létesítését vagy fenntartását a két nembeli³ tanulók számára, ha ezek a rendszerek vagy intézetek az oktatásban való részvételre egyenlő lehetőségeket nyújtanak, azonos fokú képesítést nyert tanszemélyzettel, valamint azonos minőségű iskolai helyiségekkel és felszereléssel rendelkeznek, és azonos vagy egyenlő értékű tanulmányi program elvégzését teszik lehetővé;

b) vallási vagy nyelvi okokból olyan külön rendszerek vagy intézetek létesítését vagy fenntartását, amelyek a tanulók szülei vagy törvényes gyámjuk kívánságának megfelelő oktatást nyújtanak, amennyiben az ilyen rendszerekben való részvétel, illetve ezen intézetek látogatása szabadon választható, és az itt nyújtott oktatás összhangban áll az illetékes hatóságok által esetleg előírt vagy elfogadott normákkal, különösen az azonos fokozatú oktatás tekintetében;

c) magán tanintézetek létesítését vagy fenntartását, amennyiben ezeknek az intézeteknek nem az a céljuk, hogy bármely csoport kizárását biztosítsák, hanem az, hogy a közhatalmi szervek által nyújtott oktatási lehetőségeket bővítsék, ha ugyanakkor működésük megfelel ennek a célkitűzésnek, és ha az általuk nyújtott oktatás összhangban áll az illetékes hatóságok által esetleg előírt vagy elfogadott normákkal, különösen az azonos fokú oktatás tekintetében.

---

³ Az okmány itt a különböző nemű tanulókra utal.

3. cikk

A jelen Egyezmény értelmében vett minden megkülönböztetés kiküszöbölése és megakadályozása érdekében a részes államok kötelezik magukat, hogy:

a) eltörölnek minden olyan törvényhozási és adminisztratív⁴ rendelkezést, és megszüntetnek minden olyan adminisztratív gyakorlatot, amely megkülönböztetést von maga után az oktatás terén;⁵

b) megteszik a szükséges intézkedéseket – ha kell törvényhozási úton -, hogy a tanulóknak a tanintézetekbe való felvételénél semmiféle megkülönböztetés ne történjék;

c) a tandíjak terén, az ösztöndíjak odaítélése és a tanulók bármilyen más formában történő segítése terén, továbbá a külföldi tanulmányokhoz esetleg szükséges engedélyek és könnyítések megadása terén nem engedik, hogy állampolgáraikat a hatóságok megkülönböztetett elbánásban részesítsék, kivéve az érdekek, illetve a szükségletek alapján;

d) a hatóságok által a tanintézeteknek bármely formában esetleg nyújtott segítséggel kapcsolatban nem tűrnek semmiféle olyan korlátozást vagy kedvezést, amely kizárólag a tanulóknak egy bizonyos csoporthoz való tartozásán alapul;

e) a területükön élő külföldi állampolgároknak ugyanúgy biztosítják az oktatásban való részvételt, mint saját állampolgáraiknak.

4. cikk

A jelen Egyezményben részes államok vállalják továbbá olyan belső politika kialakítását, kidolgozását és alkalmazását, amely a körülményeknek és a nemzeti szokásoknak megfelelő módszerekkel törekszik előmozdítani mindenki számára az egyenlő lehetőségeket és egyenlő elbírálást⁶ az oktatásban, nevezetesen:⁷

a) kötelezővé és ingyenessé teszik az elemi oktatást és mindenki számára elérhetővé és hozzáférhetővé teszik a középfokú oktatás különböző formáit; a felsőoktatást ugyancsak hozzáférhetővé teszik mindenki számára az egyéni képességek alapján; biztosítják, hogy a törvényben előírt tankötelezettségeknek mindenki eleget tegyen;

b) minden azonos fokozatú nyilvános tanintézetben azonos színvonalú oktatást és az oktatás minősége tekintetében egyenlő feltételeket biztosítanak;

c) megfelelő módszerekkel támogatják és fejlesztik azon személyek oktatását, akik nem részesültek elemi oktatásban, illetve nem járták végig az elemi iskolát, és

---

⁴ Az „adminisztratív gyakorlat” helyett helyesebb lenne a „közigazgatási gyakorlat” megfogalmazás.

⁵ Az Egyezményt kihirdető jogszabály az „intézkedés” („instruction”) szót a „rendelkezés”-sel cserélte fel és a „jogszabályi” („statutory”) szót a „törvényhozási”-val cserélte fel.

⁶ Lásd az előző lábjegyzetet.

⁷ Az egyezményt kihirdető jogszabály az angol „equal treatment” kifejezést itt „egyenlő elbánás”-t „egyenlő elbírálás”-ként fordította.

lehetővé teszik számukra, hogy tanulmányaikat egyéni képességeiknek megfelelően folytassák;

d) megkülönböztetés nélkül lehetővé teszik a pedagógiai pályára való felkészülést.

5. cikk

1. A jelen Egyezményben részes államok megegyeznek abban, hogy

a) az oktatásnak az emberi személyiség teljes kifejlődésére, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok fokozott tiszteletben tartására kell irányulnia, és elő kell segítenie a megértést, türelmet és barátságot minden nemzet és minden faji vagy vallási csoport között, valamint elő kell mozdítania az Egyesült Nemzeteknek a béke fenntartása érdekében kifejtett tevékenységét;

b) biztosítani kell a szülők, illetve a törvényes gyámok szabadságát abban, hogy (i) Gyermekeik számára nem állami tanintézeteket is választhatnak, feltéve, hogy ezek megfelelnek az illetékes hatóságok által előírt vagy jóváhagyott minimális normáknak, és hogy (ii) Az illető állam törvényhozásával összhangban álló keretek között gondoskodhatnak gyermekeiknek saját meggyőződésük szerinti vallási és erkölcsi neveléséről, emellett viszont semmilyen személy vagy csoport nem kényszeríthető arra, hogy meggyőződéssel össze nem egyeztethető hitoktatásban részesüljön;

c) el kell ismerni a nemzeti kisebbségek tagjainak jogát saját oktatási tevékenység folytatására, beleértve iskolák fenntartását is, valamint – az illető állam oktatási politikájától függően – saját nyelvük használatát vagy oktatását, feltéve azonban,

(i) hogy ezt a jogot nem olyan módon gyakorolják, amely akadályozza a kisebbségek tagjait az egész közösség kultúrájának és nyelvének megértésében és tevékenységében való részvételben, vagy amely veszélyezteti a nemzeti szuverenitást;

(ii) hogy ezekben az iskolákban az oktatás színvonala nem alacsonyabb az illetékes hatóságok által előírt vagy elfogadott általános színvonalnál és

(iii) hogy ezeknek az iskoláknak a látogatása szabadon választható.

2. Az Egyezményben részes államok vállalják, hogy minden szükséges intézkedést megtesznek e cikk 1. pontjában kimondott elvek érvényesülésének biztosítására.

6. cikk

A jelen Egyezményben részes államok vállalják, hogy annak alkalmazása során a legnagyobb figyelemmel fogadják azokat az ajánlásokat, amelyeket az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Közgyűlése a jövőben esetleg elfogad az oktatásban mutatkozó hátrányos megkülönböztetés különböző formái ellen és az egyenlő lehetőségek és elbánás biztosítására hozandó intézkedésekről.

7. cikk

A jelen Egyezményben részes államok az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete közgyűléséhez az általa meghatározott időpontban és módon benyújtott időszakai jelentésekben tájékoztatást adnak arról, hogy milyen törvényeket és rendeleteket hoztak és milyen egyéb intézkedéseket fogatosítottak az Egyezmény alkalmazása érdekében, beleértve a 4. cikkben meghatározott belső politika kialakítására és kidolgozására vonatkozó rendelkezést, valamint az e téren elért eredményeket és e politika végrehajtásának útjában felmerült akadályokat.

8. cikk

A jelen Egyezményben részes két vagy több állam között az Egyezmény értelmezése vagy alkalmazása tekintetében felmerülő minden olyan vitás kérdést, amely tárgyalás útján nem rendeződik, a vitában érdekelt felek kérésére – ha a vita rendezésére más megoldás nincs –, döntés végett a Nemzetközi Bíróság elé kell terjeszteni.

9. cikk

A jelen Egyezménnyel szemben semmiféle fenntartásnak nincs helye.

10. cikk

A jelen Egyezmény nem korlátozhatja azokat a jogokat, amelyeket egyének vagy csoportok két vagy több állam között létrejött egyezmények alapján élveznek, ha ezek a jogok ennek az Egyezménynek sem betűjével, sem szellemével nem állnak ellentétben.

11. cikk

A jelen Egyezmény angol, francia, orosz és spanyol nyelven készült; a négy szöveg egyaránt hiteles.

12. cikk

1. A jelen Egyezményt az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének tagállamai alkotmányos előírásainak megfelelően erősítik meg, illetve fogadják el.

2. A megerősítő vagy elfogadási okiratokat az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete Főigazgatójánál helyezik letétbe.

13. cikk

1. A jelen Egyezményhez csatlakozhat bármely olyan állam, amely nem tagja az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének, ha a Szervezet végrehajtó tanácsa a csatlakozásra felhívja.

2. A csatlakozás a csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete Főigazgatójánál való letétbe helyezése útján történik.

14. cikk

A jelen Egyezmény három hónappal a harmadik megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után lép hatályba, de kizárólag azokra az államokra vonatkozólag, amelyek a maguk megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okiratát ebben az időpontban vagy már előbb letétbe helyezték. Minden más államra vonatkozólag az Egyezmény három hónappal azután lép hatályba, hogy a maga megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okmányát letétbe helyezte.

15. cikk

A jelen Egyezményben részes államok elismerik, hogy az Egyezmény nemcsak anyaországuk területére vonatkozik, hanem minden önkormányzattal nem rendelkező, gyámsági, gyarmati és más olyan területre is, amelynek nemzetközi kapcsolatait ők látják el; vállalják, hogy szükség esetén a megerősítés, elfogadás vagy csatlakozás időpontjában vagy azt megelőzően kikérik az illető területek kormányának vagy egyéb hatóságainak a véleményét, hogy biztosítsák az Egyezmény alkalmazását az illető területeken; kötelezik továbbá magukat, hogy értesítik az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Főigazgatóját arról, milyen területekre terjed ki az Egyezmény alkalmazása; ez az értesítés átvétele után három hónappal lép hatályba.

16. cikk

1. A jelen Egyezményben részes valamennyi állam felmondhatja az Egyezményt a maga nevében vagy bármely olyan terület nevében, amelynek nemzetközi kapcsolatait ő látja el.

2. A felmondást külön okiratban kell bejelenteni, s ezt az okiratot az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete Főigazgatójánál kell letétbe helyezni.

3. A felmondás a felmondási okmány átvétele után 12 hónappal lép hatályba.

17. cikk

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Főigazgatója tájékoztatni fogja a szervezet tagállamait, a 13. cikkben említett nem tagállamokat, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezetét a 12–13. cikkben említett minden megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okirat letétbe helyezéséről, továbbá a 15–16. cikkben említett értesítésekről és felmondásokról.

18. cikk

1. A jelen Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének közgyűlése módosíthatja az Egyezményt. A módosítás csak azokat az államokat kötelezi, amelyek a módosító egyezményt aláírják.

2. Amennyiben a Közgyűlés új, ezt az Egyezményt egészében vagy részben módosító egyezményt fogad el, akkor – amennyiben az új egyezmény másképpen nem

rendelkezik – a módosító egyezmény hatálybalépésének napjától kezdve az Egyezményt már egy állam sem erősítheti meg vagy fogadhatja el, illetve nem csatlakozhat hozzá.

19. cikk

Az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. cikke értelmében az Egyezményt az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójának kérelmére az Egyesült Nemzetek titkárságánál beiktatják.

Készült Párizsban, 1960. december 15-én, a Közgyűlés 11. ülészsaka elnökének és az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójának aláírásával ellátott két hiteles példányban, amelyeket az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének levéltárában helyeznek letétbe, s amelyeknek hiteles másolatait megküldik a 12–13. cikkben említett valamennyi államnak, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezetének.

NEMZETKÖZI EGYEZMÉNY A FAJI ALAPÚ HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS VALAMENNYI FORMÁJÁNAK KIKÜSZÖBÖLÉSÉRŐL¹

Ezen egyezményben részes *államok*,

tekintettel arra, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmánya a minden emberrel veleszületett méltóság és egyenlőség elvein alapul és hogy valamennyi tagállam elkötelezte magát arra, hogy a Szervezettel együttműködve közös és külön lépéseket tesz az Egyesült Nemzetek ama céljának megvalósítása érdekében, hogy előmozdítsa és segítse az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes tiszteletben tartását és biztosítását mindenki számára, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való különbség nélkül,

tekintettel arra, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációja² kinyilvánítja, hogy minden ember szabadnak, méltóságban és jogokban egyenlőnek születik és hogy valamennyi ebből eredő jog és szabadság mindenféle – különösen fajra, színre vagy nemzetiségi³ származásra való – különbség nélkül mindenkit megillet,

tekintettel arra, hogy a törvény előtt minden ember egyenlő és mindenféle megkülönböztetéssel és a megkülönböztetésre való izgatással szemben a törvény egyenlő védelmére jogosult,

tekintettel arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete a gyarmati rendszert és az azzal járó elkülönítés és megkülönböztetés mindenféle alkalmazását – bármilyen formában és bárhol legyen is – elítélte, és hogy azok gyors és feltétlen megszüntetésének szükségességét a gyarmati országok és népek függetlenségének biztosításáról szóló 1960. december 14-i nyilatkozat [a Közgyűlés 1514 (XV) számú határozata] megerősítette és ünnepélyesen kinyilvánította,

tekintettel arra, hogy az Egyesült Nemzetek 1963. november 20-i nyilatkozata a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről [a Közgyűlés 1904 (XVIII) számú határozata] ünnepélyesen megerősíti annak szükségességét, hogy a faji megkülönböztetés valamennyi formáját és megnyilvánulását az egész világon

---

¹ Az Egyezményt 1965. december 21-én fogadták el, s az 1969. január 4-én lépett hatályba. Kihirdette az 1969. évi 8. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 9464, vol. 660, 1969, 212–238. p.

² Bár az Egyezményt kihirdető magyar jogszagly a „Deklaráció” elnevezést használja, a dokumentumot a magyar szakirodalomban nyilatkozatként emlegetik.

³ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „nemzeti” („national”) jelzót felcserélte a „nemzetiségi-vel” („nationality”).

gyorsan kiküszöböljék és az ember méltóságának megértését és tiszteletben tartását biztosítsák;

abban a meggyőződésben, hogy a faji megkülönböztetésen alapuló minden felsőbbrendűségi elv tudományos szempontból hamis, erkölcsi szempontból elítélendő, társadalmi szempontból igazságtalan és veszélyes, és hogy a faji megkülönböztetésnek sehol semmiféle – sem elméleti, sem gyakorlati – igazolása nem lehetséges,

megerősítve, hogy az emberek között a faj, a szín, vagy az etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetés akadályozza a nemzetek közötti baráti és békés kapcsolatokat és alkalmas arra, hogy megzavarja a békét és biztonságot a népek között és az egymás mellett élő személyek egyetértését még egyazon, államon belül is,

abban a meggyőződésben, hogy a faji korlátok fennállása minden emberi társadalom eszményeinek ellentmond,

aggódással eltelve a faji megkülönböztetésnek a világ egyes területein még mindig előforduló megnyilvánulásai és a faji felsőbbrendűségre vagy gyűlöletre alapozott olyan kormánypolitikák miatt, mint az apartheid és az elkülönítés vagy szétválasztás politikája,

eltökélve, hogy minden szükséges intézkedést megtesznek a faji megkülönböztetés minden formájának és megnyilvánulásának gyors kiküszöbölésére és a fajüldözés elveinek és gyakorlatainak megakadályozására és leküzdésére, hogy a fajok közötti megértést előmozdítsák és olyan nemzetközi közösséget építsenek ki, amely mentes a faji elkülönítés és a faji megkülönböztetés minden formájától,

figyelembe véve a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet által 1958-ban elfogadott egyezményt az alkalmaztatás és foglalkoztatás terén fennálló hátrányos megkülönböztetés tárgyában, valamint az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete által 1960-ban elfogadott egyezményt, az oktatás terén fennálló megkülönböztetés ellen,

attól az óhajtól vezettetve, hogy az Egyesült Nemzeteknek a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló Nyilatkozatában foglalt elveket megvalósítsák és az e célt szolgáló gyakorlati intézkedések mielőbbi bevezetését biztosítsák,

megállapodtak a következőkben:

I. RÉSZ

1. cikk

1. Ezen Egyezmény szövegében a „faji megkülönböztetés” kifejezés minden olyan különbségtételt, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést jelent, amelynek alapja a faj, a szín, a leszármazás, a nemzetiségi⁴ vagy etnikai származás, és amely-

---

⁴ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „nemzeti” jelzőt („national”) a „nemzetiségi”-vel cserélte fel.

nek célja vagy eredménye politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális téren vagy a közélet bármely más terén az emberi jogok és alapvető szabadságjogok elismerésének, egyenrangú élvezetének vagy gyakorlásának megsemmisítése vagy csorbítása.

2. Ez az Egyezmény nem vonatkozik a szerződésben részes állam által állampolgárok és nem állampolgárok között tett különbségre, kizárásra, megszorításra vagy előnyben részesítésre.

3. Ez az Egyezmény semmiképpen sem értelmezhető úgy, hogy az bármilyen módon érintse a részes államok nemzetiségre⁵ vagy honosításra vonatkozó törvényes rendelkezéseit, feltéve, hogy ezek a rendelkezések nem jelentenek hátrányos megkülönböztetést valamely nemzetiség hátrányára.

4. Az olyan különleges intézkedések, amelyeket kizárólag az esetleg védelemre szoruló egyes faji vagy etnikai csoportok vagy egyének megfelelő fejlődése érdekében azért hoznak, hogy az ilyen csoportok vagy egyének számára az emberi jogok és alapvető szabadságjogok egyenlő élvezetét vagy gyakorlását biztosítsák, nem tekinthetők faji megkülönböztetésnek, feltéve azonban, hogy az ilyen intézkedések nem eredményezik külön jogok fenntartását a különböző faji csoportok számára és hogy nem lesznek hatályban azután, amikor azok kitűzött céljukat elérték.

2. cikk

1. A részes államok elítélik a faji megkülönböztetést és vállalják, hogy a faji megkülönböztetés minden formája kiküszöbölésének és minden faj közötti megértés előmozdításának politikáját minden alkalmas eszközzel haladéktalanul folytatják és ebből a célból:

a) Minden részes állam vállalja, hogy személyek csoportjai vagy intézmények ellen irányuló faji megkülönböztetés céljából semmilyen cselekményt vagy gyakorlatot nem kezdeményez és biztosítja, hogy valamennyi országos és helyi hatósága és közintézménye ezzel a kötelezettséggel összhangban jár el;

b) Minden részes állam vállalja, hogy semmilyen személy vagy szervezet által alkalmazott faji megkülönböztetést nem támogat, nem védelmez és nem segít;

c) Minden részes állam hatékony intézkedéseket hoz országos és helyi kormányzati politikájának felülvizsgálására és minden olyan törvény és jogszabály módosítására, visszavonására vagy hatálytalanítására, amelynek eredménye bármilyen téren a faji megkülönböztetés megteremtése vagy állandósítása;

d) Minden részes állam bármely személy, csoport vagy szervezet által alkalmazott faji alapú hátrányos megkülönböztetést minden megfelelő eszközzel – szükség esetén törvényhozás útján is – megtilt és megszüntet;

³ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „nemzeti” jelzőt („national”) a „nemzetiségi”-vel („nationality”) cserélte fel.

⁴ Az Egyezmény angol változata az állampolgárságra a „nationality” és a „citizenship” szavakat is említi, ebben az esetben a „nationality” nem nemzetiséget, hanem állampolgárságot jelent.

e) Minden részes állam vállalja, hogy adott esetben támogatja az integrációs, faji szempontból vegyes szervezeteket és mozgalmakat és a fajok közötti korlátok kiküszöbölésének egyéb eszközeit, valamint ellenszegül mindennek, ami a faji megosztás erősítésére irányul.

2. A részes államok, ha a körülmények indokolják, a társadalmi,⁶ gazdasági, kulturális és egyéb területeken a hozzájuk tartozó egyes faji csoportok, illetve egyének megfelelő fejlődésének és védelmének biztosítására különleges és konkrét intézkedéseket hoznak abból a célból, hogy számukra az emberi jogok és alapvető szabadságjogok teljes és egyenlő élvezetét biztosítsák. Ezek az intézkedések semmi esetre sem eredményezhetik egyenlőtlen vagy külön jogok fenntartását különböző faji csoportok számára azután, amikor azok kitűzött céljukat elérték.

3. cikk

A részes államok különösen elítélik a faji elkülönítést és az apartheidet és vállalják, hogy a joghatóságuk alá tartozó területeken minden ilyen természetű gyakorlatot megakadályoznak, eltiltanak és megszüntetnek.

4. cikk

A részes államok elítélnék minden olyan propagandát és minden olyan szervezetet, amely egy bizonyos fajnak vagy egy bizonyos színű vagy etnikai származású személyek csoportjának felsőbbrendűségét hirdető eszméken vagy elméleteken alapszik vagy a faji gyűlöletet és megkülönböztetést valamilyen formában igazolni vagy előmozdítani igyekszik, és vállalják, hogy az ilyen megkülönböztetésre irányuló minden izgatás vagy eljárás gyökeres kiirtására haladéktalanul pozitív intézkedéseket hoznak és ebből a célból, kellő figyelemmel az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációjában foglalt elvekre és ennek az Egyezménynek az 5. cikkében világosan kifejtett jogokra, egyebek között:

a) Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűségre vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve;

b) Törvényellenessé nyilvánítanak és betiltanak minden olyan szervezetet, valamint szervezett és minden egyéb propagandatevékenységet, amely a faji megkülönböztetést előmozdítja vagy arra izgat, az ilyen szervezetekben vagy tevékenységben való részvételt pedig törvény által büntetendő cselekménynek tekintik;

c) Nem engedik meg, hogy országos, vagy helyi hatóságok vagy közintézmények a faji megkülönböztetést előmozdítsák vagy arra izgassanak.

---

⁶ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „szociális” („social”) jelzőt a „társadalmi”-val cserélte fel.

5. cikk

A részes államok a 2. cikkben lefektetett alapvető kötelezettségeknek megfelelően vállalják, hogy a faji megkülönböztetés valamennyi formáját eltilják és kiküszöbölik, továbbá a fajra, színre, illetve nemzetiségi⁷ vagy etnikai származásra való különbség nélkül mindenki számára biztosítják a jogot a törvény előtti egyenlőséghez, nevezetesen a következő jogok élvezetében:

a) Egyenlő elbánáshoz való jog a bíróságok és az igazságszolgáltatás minden más szerve előtt;

b) A személyes biztonsághoz és az állami védelemhez való jog akár kormánytisztviselők, akár bármely egyén, csoport vagy intézmény által elkövetett erőszakkal vagy testi bántalmazással szemben;

c) Politikai jogok, különösen a választásban való részvétel joga, az aktív és passzív választói jog általános és egyenlő szavazás alapján, a kormányzásban, valamint bármely szinten a közügyek intézésében való részvétel joga, továbbá az egyenlő feltételekhez való jog közhivatali állás betöltésénél;

d) Egyéb polgári jogok, különösen:

i) az állam határain belüli szabad mozgás és letelepedés joga;

ii) bármely ország – a saját országot is beleértve – elhagyásának és a saját országba való visszatérésnek a joga;

iii) az állampolgársághoz való jog;

iv) a házassághoz és a házastárs megválasztásához való jog;

v) tulajdonnak egyedül, valamint másokkal társulva való birtoklásának a joga;

vi) öröklési jog;

vii) a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jog;

viii) a szabad véleményalkotás és véleménynyilvánítás joga;

ix) a békés gyülekezés és egyesülés szabadságához való jog;

e) Gazdasági, társadalmi és kulturális jogok⁸, különösen:

i) a munkához, a munkahely szabad megválasztásához, igazságos és kedvező munkafeltételekhez, a munkanélküliséggel szembeni védelemhez, egyenlő munkáért egyenlő bérhez, igazságos és kedvező bérezéshez való jog;

ii) szakszervezetek alakításának és ezekhez való csatlakozásnak a joga;

iii) lakáshoz való jog;

iv) egészségügyi ellátáshoz, orvosi kezeléshez, társadalombiztosításhoz és szociális szolgáltatásokhoz való jog;

v) az általános és szakoktatáshoz való jog;

vi) a kulturális tevékenységben való egyenlő részvétel joga;

f) A nagyközönség céljára szolgáló minden olyan hely vagy szolgáltatás igénybevételehez való jog, mint közlekedés, szállodák, éttermek, kávéházak, színházak, közterek.

⁷ Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály a „nemzeti” („national”) jelzőt felcserélte a „nemzetiségi-vel („nationality”).

⁸ Itt a helyes fordítás „gazdasági, szociális és kulturális jogok” lenne.

6. cikk

A részes államok az illetékes nemzeti bíróságok és egyéb állami intézmények útján a joghatóságuk alá tartozó minden személynek hatékony védelmet és jogorvoslatot biztosítanak faji megkülönböztetést célzó minden olyan cselekmény ellen, amely a jelen Egyezményvel ellentétben emberi jogait és alapvető szabadságjogait sérti, biztosítják továbbá mindenkinek azt a jogot, hogy az ilyen bíróságoknál a megkülönböztetés eredményeképpen elszenvedett minden kárért igazságos és megfelelő jóvátételt vagy elégtételt kérjen.

7. cikk

A részes államok vállalják, hogy haladéktalanul hatékony intézkedéseket tesznek, különösen az oktatás, nevelés, kultúra és tájékoztatás területén, abból a célból, hogy a faji megkülönböztetésre vezető előítéleteket leküzdjék és a nemzetek és a faji vagy etnikai csoportok közötti megértést, türelmességet és barátságot előmozdítsák, továbbá, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányának, az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációjának, a Faji alapú hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ Nyilatkozatnak és a jelen Egyezménynek a céljait és elveit népszerűsítsék.

II. RÉSZ

8. cikk

1. A részes államok által saját állampolgáraik közül választott tizennyolc nagy erkölcsi tekintélynek örvendő és elismerten nem részrehajló szakemberből, akik feladatukat személyes minőségükben látják el, Bizottságot kell felállítani a faji megkülönböztetés kiküszöbölésére, kellő tekintettel az arányos földrajzi megoszlásra és a különböző civilizációs formák, valamint a fő jogrendszerek képviselőire.

2. A Bizottság tagjait a részes államok által kijelölt személyek közül titkos szavazással választják. Minden egyes részes állam egy személyt jelölhet saját állampolgárai közül.

3. Az első választást az Egyezmény hatályba lépése után hat hónappal kell megejteni. Mindegyik választás napja előtt legalább három hónappal az Egyesült Nemzetek Főtitkára levélben fordul a részes államokhoz, felszólítva őket, hogy jelölésüket két hónapon belül nyújtsák be. A Főtitkár az ily módon jelölt személyek nevét a jelölő állam feltüntetésével ABC-sorrendben jegyzékbe veszi és ezt a jegyzéket a részes államoknak megküldi.

4. A Bizottság tagjainak megválasztása a részes államok ülésén történik, amelyet a Főtitkár hív egybe az Egyesült Nemzetek székhelyére. Ezen az ülésen, amelynek szavazatképességéhez a részes államok kétharmad részének jelenléte szükséges, azok a jelöltek lesznek a Bizottság megválasztott tagjai, akik a legtöbb szavazatot és

a jelenlevő és szavazó részes államok képviselői szavazatainak abszolút többségét kapják meg.

5. a) A Bizottság tagjait négyévi időtartamra választják. Az első választáson megválasztott tagok közül azonban kilencnek a megbízatása csak két évre szól; e kilenc tag nevét közvetlenül az első választás után a Bizottság elnöke sorsolás útján választja ki.

b) Esetleges üresedések betöltésére az az állam, amelyiknek a szakembere megszűnt a Bizottság tagjaként működni, állampolgárai közül egy másik szakembert jelöl ki a Bizottság jóváhagyásától függően.

6. A Bizottság tagjainak bizottsági feladataik ellátása idején felmerülő kiadásait a részes államok viselik.

9. cikk

1. A részes államok vállalják, hogy az általuk hozott és az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos törvényhozói, igazságszolgáltatási, közigazgatási és egyéb intézkedésekről a Bizottság által történő megvizsgálás céljára a Főtitkárhoz jelentést terjesztenek be: a) az Egyezménynek az illető államra nézve történt életbelépésétől számított egy éven belül; és b) azután minden két évben és valahányszor a Bizottság ezt kéri. A Bizottság a részes államoktól további tájékoztatást is kérhet.

2. A Bizottság tevékenységéről a Főtitkáron keresztül a Közgyűlésnek évenként jelentést tesz és a részes államoktól kapott jelentések és tájékoztatás vizsgálata alapján javaslatokat és általános ajánlásokat tehet. Az ilyen javaslatokat és általános ajánlásokat, valamint a részes államoktól beérkező esetleges észrevételeket jelenteni kell a Közgyűlésnek.

10. cikk

1. A Bizottság maga fogadja el ügyrendjét.
2. A Bizottság tisztségviselőit kétévi időtartamra választja.
3. A Bizottság titkárságát az Egyesült Nemzetek Főtitkára adja.
4. A Bizottság üléseit általában az Egyesült Nemzetek székhelyén tartja.

11. cikk

1. Ha valamely részes állam úgy véli, hogy egy másik részes állam az Egyezmény rendelkezéseinek nem tesz eleget, felhívhatja erre a Bizottság figyelmét. Ebben az esetben a Bizottság a közlést az illető részes államhoz továbbítja. Az értesített állam tartozik három hónapon belül írásbeli magyarázatot vagy nyilatkozatot benyújtani a Bizottsághoz és abban felvilágosítást adni az ügyről és az általa esetleg alkalmazott jogorvoslatról.

2. Ha az ügy az első közlésnek a másik állam által való kézhezvételét követő hat hónapon belül akár kétoldali tárgyalások, akár a számukra lehetséges bármely más eljárás útján nem rendeződik mindkét fél megelégedésére, akkor a két állam bárme-

lyikének jogában áll az ügyet a Bizottság és a másik állam értesítése mellett ismét a Bizottság elé terjeszteni.

3. A Bizottság e cikk 2. bekezdése értelmében hozzá utalt ügygel a nemzetközi jog általánosan elismert elveinek megfelelően foglalkozik, miután megállapította, hogy ez ügyben minden rendelkezésre álló helyi jogorvoslati lehetőséget igénybe vettek és kimerítettek. Ez a szabály nem áll arra az esetre, amikor a jogorvoslat alkalmazását indokolatlanul hosszú időre elodázzák.

4. A Bizottság a hozzá utalt ügyben felszólíthatja az érintett részes államokat minden egyéb, a tárgyhoz tartozó tájékoztatás megadására.

5. Amikor a Bizottság e cikk szerint felmerülő valamely ügygel foglalkozik, az érdekelt részes államoknak joguk van képviselőt küldeni, aki az ügy tárgyalása alatt a Bizottság eljárásában szavazati jog nélkül részt vehet.

12. cikk

1. a) Miután a Bizottság minden szükségesnek vélt tájékoztatást beszerzett és összeállított, az elnök kijelöl egy *ad hoc* egyeztető Albizottságot, amely öt személyből áll, akik lehetnek a Bizottság tagjai is. Az Albizottság tagjait a vitában álló felek egybehangzó hozzájárulásával kell kijelölni és jószolgálatait az érintett államok rendelkezésére kell bocsátani az ügynek ezen Egyezmény tiszteletben tartásán alapuló békés megoldása érdekében.

b) Ha a vitában álló felek az Albizottság egész vagy részbeni összetétele tekintetében három hónapon belül nem tudnak megegyezésre jutni, az Albizottság azon tagjait, akiknek személyében az érdekelt felek nem tudtak megegyezni, a Bizottság választja meg saját tagjai közül titkos szavazás útján kétharmados többséggel.

2. Az Albizottság tagjai feladatukat személyes minőségükben látják el. Ezek nem lehetnek a vitában álló érdekelt államok polgárai, sem olyan állam polgárai, amely ennek az Egyezménynek nem részese.

3. Az Albizottság maga választja meg elnökét és fogadja el ügyrendjét.

4. Az Albizottság üléseit általában az Egyesült Nemzetek székhelyén vagy az Albizottság által meghatározott bármely más megfelelő helyen tartja.

5. A 10. cikk 3. bekezdése értelmében adott titkárság az Albizottságnak is rendelkezésére áll, amikor a részes államok közötti vita az Albizottság létrehozására vezet.

6. A vitában álló államok az Albizottság tagjainak összes költségeit egyenlő arányban fedezik a Főtitkár által készített költségvetés szerint.

7. A Főtitkár felhatalmazást kap arra, hogy az Albizottság tagjainak költségeit szükség esetén előlegezze, amíg a vitában álló államok e költségeket a jelen cikk 6. bekezdése értelmében meg nem térítik.

8. A Bizottság által megszerzett és összeállított tájékoztatást az Albizottság rendelkezésére kell bocsátani, az Albizottság pedig az érintett államokat felszólíthatja minden egyéb, a tárgyhoz tartozó tájékoztatás megadására.

13. cikk

1. Amikor az Albizottság befejezte az ügy megvizsgálását, jelentést készít és azt a Bizottság elnöke elé terjeszti, belefoglalva az Albizottságnak a felek között felmerült ügyet érintő valamennyi ténykérdésre vonatkozó megállapításait, továbbá olyan ajánlásokat, amelyeneket a vita békés rendezése szempontjából helyesnek vél.

2. A Bizottság elnöke az Albizottság jelentését a vitában álló mindkét állammal közli. Ezek az államok három hónapon belül közlik a Bizottság elnökével, hogy az Albizottság jelentésében foglalt ajánlásokat elfogadják-e vagy sem.

3. Az e cikk 2. bekezdésében előírt határidő letelte után a Bizottság elnöke az Albizottság jelentését és az érintett államok nyilatkozatait közli az Egyezményben részes többi állammal.

14. cikk

1. A részes állam bármely időpontban nyilatkozatot tehet, hogy elismeri a Bizottság illetékességét arra, hogy az illető állam joghatósága alá tartozó olyan egyénektől vagy egyének csoportjától eredő közléseket átvegyen és megvizsgáljon, akik azt állítják, hogy áldozatai annak, hogy az illető részes állam ezen Egyezményben lefektetett valamely jogot megsértette. Olyan részes államra vonatkozó közlést, amely ilyen nyilatkozatot nem tett, a Bizottság nem vesz át.

2. Bármely részes állam, amely e cikk 1. bekezdésében meghatározott nyilatkozatot tesz, nemzetközi jogrendszerén belül létesíthet vagy kijelölhet olyan szervet, amely illetékes lesz arra, hogy a joghatósága alá tartozó olyan egyénektől és egyének csoportjától eredő beadványokat átvegyen és megvizsgáljon, akik azt állítják, hogy az Egyezményben lefektetett valamely jog megsértésének áldozatai, és akik a többi rendelkezésre álló helyi jogorvoslati lehetőséget kimerítették.

3. E cikk 1. bekezdése értelmében tett nyilatkozatot és minden olyan szervnek a nevét, amelyet ezen cikk 2. bekezdése értelmében létesítettek vagy jelöltek ki, az illető részes állam letétbe helyezi az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál, aki azok másolatait a többi részes államnak megküldi. A nyilatkozatot a Főtitkárhoz intézett közléssel bármely időpontban vissza lehet vonni, a visszavonás azonban nem érintheti a Bizottság előtt levő közléseket.

4. E cikk 2. bekezdése értelmében létesített vagy kijelölt szerv a beadványokat jegyzékbe foglalja és a jegyzék hiteles másolatait a megfelelő úton évenként leteszi a Főtitkáránál azzal a feltétellel, hogy a jegyzék tartalmát nem hozzák nyilvánosságra.

5. A panasztevőnek, abban az esetben, ha e cikk 2. bekezdése értelmében felállított vagy kijelölt szervtől nem kap elégtételt, joga lesz arra, hogy az ügyet hat hónapon belül a Bizottsággal közölje.

6. a) A Bizottság a hozzá eljuttatott minden közlést bizalmasan tudomására hoz annak a részes államnak, amely az Egyezmény valamely rendelkezését állítólag megsértette, de az érintett egyénnek vagy egyének csoportjának kilétét annak, illet-

ve azoknak kifejezett beleegyezése nélkül nem tárja fel. A Bizottság névtelen közléseket nem vesz át.

b) Az értesített állam tartozik három hónapon belül írásbeli magyarázatot vagy nyilatkozatot benyújtani a Bizottsághoz és abban felvilágosítást adni az ügyről és az általa esetleg alkalmazott jogorvoslatról.

7. a) A Bizottság a bejelentéseket az érintett részes állam és a panasztevő által rendelkezésre bocsátott összes tájékoztatás figyelembe vételével vizsgálja meg. A Bizottság csak akkor vizsgálja meg a panasztevő bejelentését, ha megállapította, hogy a panasztevő minden rendelkezésre álló hazai jogorvoslati lehetőséget kimerített. Ez a szabály nem áll arra az esetre, amikor a jogorvoslat alkalmazását indokolatlanul hosszú időre elodázzák.

b) A Bizottság esetleges javaslatait és ajánlásait az érintett részes államhoz és a panasztevőhöz továbbítja.

8. A Bizottság éves jelentésében összefoglalja az ilyen bejelentéseket és adott esetben az érintett részes államok magyarázatait és nyilatkozatait, valamint saját javaslatait és ajánlásait.

9. A Bizottság az e cikkben előírt hatáskör betöltésére csak akkor illetékes, ha az ebben az Egyezményben részes legalább tíz állam tett már a jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott nyilatkozatot.

15. cikk

1. Amíg a Közgyűlés 1960. december 14-i, a Gyarmati országok és népek függetlenségének biztosításáról szóló nyilatkozatot kihirdető 1514 (XV) számú határozatában foglalt célok meg nem valósulnak, ezen Egyezmény rendelkezései semmiképpen sem korlátozhatják e népeknek más nemzetközi szerződések vagy az Egyesült Nemzetek és annak szakosított intézményei által biztosított panasztételi jogát.

2. a) A 8. cikk 1. bekezdése értelmében felállított Bizottság másolatot kap az Egyesült Nemzetek azon szerveitől eredő beadványokról, amelyek az Egyezmény elveit és céljait közvetlenül érintő ügyekkel foglalkoznak, és a beadványokra vonatkozó véleményét és ajánlását közli velük, amikor a gyámsági és önkormányzattal nem rendelkező területek és a Közgyűlés 1514 (XV) számú határozata alá tartozó minden más terület lakosaitól érkező azokat a beadványokat vizsgálja, amelyek az Egyezmény körébe tartozó és azon szervek által vizsgált ügyekre vonatkoznak.

b) A Bizottság az Egyesült Nemzetek illetékes szerveitől másolatot kap azokról a jelentésekről, amelyek az Egyezmény elveit és céljait közvetlenül érintő és az igazgató hatalmak által e bekezdés a) pontjában említett területeken hozott törvényhozási, bírósági, közigazgatási vagy egyéb intézkedésekre vonatkoznak, továbbá véleményét nyilvánítja és ajánlásokat tesz ezeknek a szerveknek.

3. A Bizottság a Közgyűléshez beterjesztendő jelentésében összefoglalja az Egyesült Nemzetek szerveitől átvett beadványokat és jelentéseket, valamint a Bizottságnak az említett beadványokra és jelentésekre vonatkozó véleményét és javaslatait.

4. A Bizottság az Egyesült Nemzetek Főtitkárától e cikk (2) bekezdés a) pontjában említett területekre vonatkozólag kikér annak rendelkezésére álló minden olyan tájékoztatást, amely az Egyezmény céljaira vonatkozik.

16. cikk

Az Egyezménynek a viták vagy panaszok elintézésére vonatkozó rendelkezései a hátrányos megkülönböztetés terén felmerülő viták vagy panaszok rendezésére az Egyesült Nemzetek és szakosított intézményei által elfogadott alapvető okmányokban vagy egyezményekben lefektetett egyéb eljárások fenntartásával alkalmazandók és a részes államokat nem akadályozhatják abban, hogy valamely vita rendezésére – a közöttük hatályban levő általános vagy különleges nemzetközi egyezményekkel összhangban – más eljárásokhoz folyamodjanak.

III. RÉSZ

17. cikk

1. Ezt az Egyezményt aláírhatja az Egyesült Nemzetek bármely tagállama vagy szakosított intézményeinek bármely tagja, a Nemzetközi Bíróság Szabályzatában részes bármely állam és minden más olyan állam, amelyet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése felhív arra, hogy az Egyezmény részese legyen.

2. Ez az Egyezmény megerősítésre szorul. A megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

18. cikk

1. Ehhez az Egyezményhez a 17. cikk 1. bekezdésében említett bármely állam csatlakozhat.

2. A csatlakozás a csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál való letétbe helyezésével történik.

19. cikk

1. Ez az Egyezmény 30 nappal azután lép hatályba, amikor a 27. megerősítő okiratot vagy csatlakozási okiratot az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe helyezték.

2. Minden olyan államra nézve, amely az Egyezményt a 27. megerősítő okirat vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után erősíti meg vagy csatlakozik hozzá, az Egyezmény a saját megerősítő, illetve csatlakozási okiratának letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba.

20. cikk

1. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára az államok által a megerősítés vagy a csatlakozás alkalmával tett fenntartásokat átveszi és minden olyan államhoz eljuttatja, amely ennek az Egyezménynek részese, vagy részese lehet. Minden olyan állam,

amelynek a fenntartással szemben kifogása van, az említett közlés keltétől számított kilencven napon belül tartozik közölni a Főtitkárral, hogy a fenntartást nem fogadja el.

2. Nem engedhető meg az olyan fenntartás, amely ezen Egyezmény céljával és rendeltetésével összeegyeztethetetlen, sem az a fenntartás, amelynek kihatása az Egyezmény által felállított bármely szerv működését gátolná. A fenntartás akkor tekintendő összeegyeztethetetlennek vagy gátlónak, ha az Egyezményben részes államoknak legalább kétharmad része kifogást emel ellene.

3. Fenntartásokat bármely időpontban vissza lehet vonni a Főtitkárhoz intézett ilyen értelmű közlés útján. Az ilyen közlés az átvétel napján lép érvénybe.

21. cikk

Ezt az Egyezményt bármely részes állam az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett írásbeli közléssel felmondhatja. A felmondás a közlésnek a Főtitkár által történő átvétele után egy évvel lép érvénybe.

22. cikk

Két vagy több részes állam között az Egyezmény értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozóan felmerülő minden olyan vitát, amelyet tárgyalás útján vagy az Egyezményben kifejezetten előírt eljárások útján nem rendeznek, a vitában álló bármelyik fél kívánságára döntés végett a Nemzetközi Bírósághoz kell utalni, hacsak a vitázó felek a rendezés valamely más módjában nem egyeznek meg.

23. cikk

Ennek az Egyezménynek a felülvizsgálását bármely időpontban bármely részes állam kérheti a Főtitkárhoz intézett írásbeli közléssel.

24. cikk

Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a 17. cikk 1. bekezdésében meghatározott valamennyi állammal közli a következő adatokat:

- a) A 17. és 18. cikk alapján történt aláírásokat, megerősítéseket és csatlakozásokat;
- b) Az Egyezmény 19. cikke alapján történő hatályba lépésének napját;
- c) A 14. és 22. cikk alapján átvett bejelentéseket és nyilatkozatokat;
- d) A 21. cikk alapján eszközölt felmondásokat.

25. cikk

1. Ezt az Egyezményt, amelynek angol, francia, kínai, orosz és spanyol nyelvű szövege egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek irattárában kell letétbe helyezni.

2. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára ennek az Egyezménynek hitelesített másolatait a 17. cikk 1. bekezdésében említett kategóriák bármelyikébe tartozó valamennyi államnak megküldi.

GAZDASÁGI, SZOCIÁLIS ÉS KULTURÁLIS JOGOK
NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA¹
(szemelvények)

Az Egyezségokmányban részes államok

tekintetbe vették, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett elveknek megfelelően az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak az elismerése a szabadság, az igazságosság és a világbéke alapja,

felismerték azt, hogy ezek a jogok az emberi lény veleszületett méltóságából erednek,

felismerték, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának megfelelően a félelemtől és a nélkülözéstől mentes szabad emberi lények eszménye csak akkor valósítható meg, ha olyan feltételeket hoznak létre, amelyek révén mindenki élvezheti gazdasági, szociális és kulturális jogait, úgyszintén polgári és politikai jogait is,

tekintetbe vették az államoknak az Egyesült Nemzetek Alapokmányából folyó kötelezettségét az emberi jogok és szabadságok egyetemes tiszteletben tartásának előmozdítására,

figyelembe vették, hogy az egyének kötelességei vannak más egyének és a közösség iránt, amelyhez tartozik, és törekedni köteles az Egyezségokmányban elismert jogok előmozdítására és tiszteletben tartására, és ezért

megállapodtak az alábbi cikkekben:

I. RÉSZ

1. cikk

1. Minden népnek joga van az önrendelkezésre. E jog értelmében a népek szabadon határozzák meg politikai rendszerüket és szabadon biztosítják gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket.²

---

¹ Az Egyezségokmányt 1966. december 16-án fogadták el, s az 1976. január 3-án lépett hatályba. Kihirdette az 1976. évi 9. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 14531, Vol. 993, 1976, 4–12. p.

² Az Egyezségokmányt kihirdető magyar jogszabály az angol „political status” kifejezést a „politikai rendszer” szóösszetétellel cserélte fel. A „politikai berendezkedés” kifejezés jobban érzékelteti, hogy a „political status” a „politikai rendszer” fogalmánál sokkal tágabb jelentéssel bír. Az Egyezségokmányt kihirdető magyar jogszabály a „szociális” kifejezést a „társadalmi-val” cserélte fel. Az angol „social” szó itt az előbbi értelemben használatos.

2. Céljai elérése érdekében minden nép – a kölcsönös előnyök elvén alapuló nemzetközi gazdasági együttműködésből és a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeinek a tiszteletben tartásával – szabadon rendelkezik természeti kincseivel és erőforrásaival. Semmilyen körülmények között sem fosztható meg valamely nép a létfenntartásához szükséges eszközeitől.

3. Az Egyezségokmányban részes államok, ideértve azokat is, amelyek önkormányzattal nem rendelkező, illetőleg gyámsági területek igazgatásáért felelősek, előmozdítják a népek önrendelkezési jogának megvalósítását, s ezt a jogot az Egyesült Nemzetek Alapokmányának rendelkezéseivel összhangban tiszteletben tartják.

II. RÉSZ

2. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes valamennyi állam kötelezi magát arra, hogy – különösen gazdasági és technikai téren – mind saját erejéből, mind pedig a nemzetközi segítségnyújtás és együttműködés útján a rendelkezésére álló valamennyi erőforrás igénybevételével, minden megfelelő eszközzel, ideértve különösen a jogszabályi intézkedéseket, fokozatosan biztosítja az Egyezségokmányban elismert jogok teljes gyakorlását.

2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy biztosítják az Egyezségokmányban rögzített jogoknak fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, születésre, vagy minden egyéb helyzetre tekintet nélkül való gyakorlását.

3. A fejlődő országok, kellő figyelemmel az emberi jogokra és saját nemzetgazdaságukra, maguk határozhatják meg, hogy milyen mértékben biztosítják az Egyezségokmányban elismert gazdasági jogokat azok számára, akik nem állampolgáraik.

[...]

IV. RÉSZ

16. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy az Egyezségokmány e részében foglalt intézkedésekkel összhangban jelentéseket terjesszenek elő az általuk foganatosított intézkedésekről és arról az előrehaladásról, amelyet az Egyezségokmányban elismert jogok tiszteletben tartásának biztosítása tekintetében elértek.

2. a) A jelentéseket az Egyesült Nemzetek Főtitkára elé kell terjesztetni, aki azok másolatait az Egyezségokmány rendelkezéseinek megfelelően megvizsgálás céljából megküldi a Gazdasági és Szociális Tanácsnak.

b) Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a szakosított intézményeknek is megküldi az olyan államok jelentéseinek vagy azok vonatkozó részeinek másolatát, amelyek az Egyezségokmányban részesek és amelyek e szakosított intézményeknek is tagjai, amennyiben a jelentések vagy azok részei olyan ügyekre vonatkoznak, amelyek – alapokmányaik rendelkezéseinek megfelelően – az említett szakosított intézmények feladatkörébe tartoznak.

17. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes államok jelentéseiket, a Gazdasági és Szociális Tanács által a részes államokkal és az érdekelt szakosított intézményekkel való tanácskozás után megállapítandó programnak megfelelően, az Egyezségokmány hatálybalépésétől számított egy éven belül terjesztik elő.

2. A jelentések megjelölhetik azokat a körülményeket és nehézségeket, amelyek befolyásolják az Egyezségokmányban meghatározott kötelezettségek teljesítését.

3. Amennyiben az Egyezségokmányban részes valamely állam már korábban tett ebben a tárgyban jelentést az Egyesült Nemzeteknek, vagy valamely szakosított intézményének, az ilyen jelentést nem kell megismételni, elegendő az arra való pontos hivatkozás.

18. cikk

A Gazdasági és Szociális Tanács az Egyesült Nemzetek Alapokmánya által az emberi jogok és alapvető szabadságok területén reá ruházott feladatkörében megállapodhat a szakosított intézményekkel arról, hogy azok jelentést tesznek a Tanácsnak az Egyezségokmány rendelkezéseinek tiszteletben tartása terén a tevékenységi körükbe tartozó ügyekben elért eredményekről. E jelentések tartalmazhatják a szakosított intézmények illetékes szervei által a végrehajtás érdekében elfogadott határozatokra és ajánlásokra vonatkozó adatokat.

19. cikk

A Gazdasági és Szociális Tanács az Emberi Jogok Bizottságához utalhatja tanulmányozás és általános jellegű ajánlás hozatala vagy – ha az indokolt – tájékoztatás céljából az államoknak az emberi jogokra vonatkozóan a 16. és 17. cikk értelmében tett jelentéseit, valamint a szakosított intézmények által a 18. cikk értelmében az emberi jogokra vonatkozóan előterjesztett jelentéseket.

20. cikk

Az Egyezségokmányban részes államok és az érdekelt szakosított intézmények közölhetik észrevételeiket a Gazdasági és Szociális Tanáccsal a 19. cikkben foglaltak szerint hozott bármely általános ajánlással, valamint a Bizottság bármely jelentésében vagy a jelentésben megnevezett okmányokban foglalt bármely általános ajánlással kapcsolatban.

21. cikk

A Gazdasági és Szociális Tanács időről időre általános jellegű ajánlásokat tartalmazó, valamint az Egyezségokmányban elismert jogok általános tiszteletben tartása érdekében tett intézkedésekről és elért előrehaladásról az Egyezségokmányban részes államok és a szakosított intézmények által közölt adatokat összegező jelentéseket terjeszthet a Közgyűlés elé.

22. cikk

A Gazdasági és Szociális Tanács felhívhatja az Egyesült Nemzetek egyéb szerveinek, kisegítő szerveinek és a technikai segítségnyújtásban érdekelt szakosított intézményeinek a figyelmét az Egyezségokmány e részében foglalt jelentésekkel kapcsolatban felmerülő olyan kérdésekre, amelyek e szerveket segíthetik abban, hogy saját hatáskörükben döntsenek olyan nemzetközi intézkedések hozatalának célszerűségéről, amelyek alkalmasnak látszanak az Egyezségokmány hatékony és fokozatos végrehajtásának az előmozdítására.

23. cikk

Az Egyezségokmányban részes államok egyetértenek abban, hogy az Egyezségokmányban elismert jogok megvalósításához szükséges nemzetközi intézkedések magukban foglalják egyezmények kötését, ajánlások elfogadását, technikai segítségnyújtást és az érdekelt kormányokkal együttesen tanácskozások és tanulmányozás céljából szervezett regionális ülések és technikai összejövetelek tartását.

[...]

POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYA¹ (szemelvények)

[...]

Az Egyezségokmány részes államai

tekintetbe vették, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett elveknek megfelelően az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak az elismerése a szabadság, az igazságosság és a világbéke alapja,

felismerték azt, hogy ezek a jogok az emberi lény veleszületett méltóságából erednek,

felismerték, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának megfelelően a polgári és politikai szabadságjogokat élvező, a félelemtől és a nélkülözéstől mentes szabad emberi lények eszménye csak úgy valósítható meg, ha olyan feltételeket hoznak létre, amelyek révén mindenki élvezheti polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jogait,

tekintetbe vették az államoknak az Egyesült Nemzetek Alapokmányából folyó kötelezettségét az emberi jogok és szabadságjogok egyetemes tiszteletben tartására, *figyelembe vették*, hogy az egyének kötelességei vannak más egyének és a közösség iránt, amelyhez tartozik, és törekedni köteles az Egyezségokmányban elismert jogok előmozdítására és tiszteletben tartására, és ezért *megállapodtak* az alábbi cikkekben:

I. RÉSZ

1. cikk

1. Minden népnek joga van az önrendelkezésre. E jog értelmében a népek szabadon határozzák meg politikai rendszerüket és szabadon biztosítják gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket.²

---

¹ Az Egyezségokmányt 1966. december 16-án fogadták el, s az 1976. március 23-án lépett hatályba. Kihirdette az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 14668, Vol. 999, 1966. 172–186. o.

² Az Egyezségokmányt kihirdető magyar jogszabály a „politikai berendezkedés” (angolul „political status”) kifejezést a „politikai rendszer” szóösszetétellel cserélte fel. Vö. Gazdasági, Kulturális és Szociális Jogok Egyezségokmánya 1. cikke.

2. Céljai elérése érdekében minden nép – a kölcsönös előnyök elvén alapuló nemzetközi gazdasági együttműködésből és a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeinek tiszteletben tartásával – szabadon rendelkezik természeti kincseivel és erőforrásaival. Semmilyen körülmények között sem fosztható meg valamely nép a létfenntartásához szükséges eszközeitől.

3. Az Egyezségokmányban részes államok, ideértve azokat is, amelyek önkormányzat nélküli, illetőleg gyámsági területek igazgatásáért felelősek, előmozdítják a népek önrendelkezési jogának megvalósítását, s ezt a jogot az Egyesült Nemzetek Alapokmányának rendelkezéseivel összhangban tiszteletben tartják.

II. RÉSZ

2. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes, valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy alkotmányos eljárásukkal és az Egyezségokmány rendelkezéseivel összhangban gondoskodnak olyan törvényhozási vagy egyéb intézkedések meghozataláról, amelyek az Egyezségokmányban elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek, amennyiben ilyenek még nem volnának hatályban.

3. Az Egyezségokmányban részes minden állam kötelezi magát annak biztosítására, hogy

a) minden olyan személy, akinek az Egyezségokmányban elismert jogai vagy szabadságai sérelmet szenvednek, hatékony jogorvoslattal élhessen akkor is, ha a jogok megsértését hivatalos minőségben eljáró személyek követték el;

b) a jogorvoslattal élő személy jogai tekintetében az illetékes bírói, államigazgatási vagy törvényhozó hatóság vagy az állam jogrendszere szerint illetékes más hatóság határozzon, és fejlessze a bírói jogorvoslat lehetőségeit;

c) az illetékes hatóságok a helytállóan elismert jogorvoslatnak érvényt szerezzenek.

[...]

4. cikk

1. A nemzet létét fenyegető és hivatalosan kihirdetett szükségállapot idején az Egyezségokmányban részes államok az adott helyzet által szigorúan megkövetelt mértékben tehetnek olyan intézkedéseket, amelyek eltérnek az Egyezségokmány-

ban vállalt kötelezettségeiktől, feltéve, hogy az ilyen intézkedések nem állnak ellentétben egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeikkel és nem jelentenek kizárólag faj, szín, nem, nyelv, vallás vagy társadalmi származás alapján történő megkülönböztetést.

[...]

24. cikk

1. Minden gyermeknek fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyonra, vagy születésre való tekintet nélkül joga van arra a védelemre, amelyet őt kiskorú állapota folytán a családja, a társadalom és az állam részéről megilleti.

2. Minden gyermeket közvetlenül születése után anyakönyvezeni kell és nevet kell neki adni.

3. Minden gyermeknek joga van arra, hogy állampolgárságot szerezzen.

25. cikk

Minden állampolgárnak a 2. cikkben említett megkülönböztetések, illetőleg ésszerűtlen korlátozások nélkül joga és lehetősége van arra, hogy

a) a közügyek vitelében közvetlenül vagy szabadon választott képviselők útján részt vegyen;

b) szavazzon és megválaszthassák az általános és egyenlő választójog alapján, titkos szavazással tartott olyan valódi és rendszeres választásokon, amelyek biztosítják a választók akaratának szabad kifejezését;

c) az egyenlőség általános feltételei alapján hazájában közhivatali tisztséget viselhessen.

26. cikk

A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítania bármilyen hátrányos megkülönböztetés ellen, mint amilyen például a faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy más helyzet alapján történő megkülönböztetés.

27. cikk

Olyan államokban, ahol nemzeti, vallási vagy nyelvi kisebbségek élnek, az ilyen kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival együttesen saját kultúrájuk legyen, hogy saját vallásukat vallják és gyakorolják, vagy hogy saját nyelvüket használják.³

³ Az Egyezségokmányt kihirdető magyar jogszabály az „etnikai” („ethnic”) kifejezést a „nemzeti”-vel, illetve a „közösségben” („in community”) kifejezést az „együttesen”-nel cserélte fel.

IV. RÉSZ

28. cikk

1. Meg kell alakítani az Emberi Jogok Bizottságát⁴ (az Egyezségokmány további szövegében: „Bizottság”). A Bizottság tizennyolc tagból áll és az alábbiakban meghatározott feladatokat látja el.

2. A Bizottság az Egyezségokmányban részes államok olyan állampolgáraiból alakul, akiknek kiváló erkölcsi tulajdonságaik vannak és elismerten tájékozottak az emberi jogok területén, figyelembe véve azt is, hogy előnyös, ha néhány olyan személy is részt vesz a Bizottság munkájában, akinek jogi tapasztalatai vannak.

3. A Bizottság tagjait választják, s azok személyes minőségükben járnak el.

29. cikk

1. A Bizottság tagjait az Egyezségokmányban részes államok által erre a célra jelölt, a 28. cikkben meghatározott tulajdonságokkal rendelkező személyek névjegyzéke alapján titkos szavazással választják.

2. Az Egyezségokmányban részes minden állam legfeljebb két személyt jelölhet. E személyeknek a jelölő állam állampolgárainak kell lenniük.

3. Ugyanaz a személy ismét jelölhető.

30. cikk

1. Az első választást legkésőbb az Egyezségokmány hatálybalépését követő hat hónapon belül meg kell tartani.

2. A 34. cikk szerint bejelentett üresedés esetén történő választást kivéve, a Bizottságba való bármely választás időpontja előtt legalább négy hónappal, az Egyesült Nemzetek Főtitkára írásban felhívja az Egyezségokmányban részes államokat, hogy három hónapon belül közöljék a Bizottság tagjaként ajánlott jelöltjeiket.

3. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára az ily módon jelölt személyekről betűrendes névjegyzéket készít, feltüntetve az e személyeket jelölő részes államokat, és a névjegyzéket legkésőbb a választás időpontja előtt egy hónappal megküldi az Egyezségokmányban részes államoknak.

4. A Bizottság tagjait az Egyezségokmányban részes államoknak az Egyesült Nemzetek Főtitkára által az Egyesült Nemzetek székhelyére összehívott értekezleten választják meg. Az értekezleten, melynek határozatképességéhez az Egyezségokmányban részes államok kétharmadának részvétele szükséges, a Bizottságba beválasztottak azokat a jelölteket kell tekinteni, akik a legtöbb szavazatot, valamint a részes államok jelenlevő és szavazó képviselői szavazatainak abszolút többségét elnyerték.

---

³ Az Egyezségokmányt kihirdető magyar jogszabály, itt az „Emberi Jogi Bizottság” elnevezés helyett, amely később a magyar szakirodalomban meghonosodott, az „Emberi Jogok Bizottsága” elnevezést használja. Az Emberi Jogi Bizottság napjainkig számos kisebbségi jogokat érintő jelentést fogadott el. (Lásd itt 19. old.)

31. cikk

1. Ugyanannak az államnak csak egy állampolgára lehet a Bizottság tagja.
2. A Bizottság megválasztása során figyelmet kell fordítani a tagság méltányos földrajzi megoszlására, valamint a civilizáció különböző formáinak és a fő jogrendszernek a képviselőjére.

32. cikk

1. A Bizottság tagjait négy évre választják. A tagok újrjelölés esetén újra választhatók. Az első választás alkalmával megválasztott tagok közül kilencnek megbízatása két év elteltével megszűnik; ennek a kilenc tagnak a nevét nyomban az első választást követően a 30. cikk 4. bekezdésében megjelölt értekezlet elnöke sorshúzás útján állapítja meg.
2. A megbízatás időtartamának lejárta után a választásokat az Egyezségokmány e részében foglalt előző cikkeknek megfelelően kell megtartani.

33. cikk

1. Amennyiben a Bizottság egy tagja, a Bizottság többi tagjának egyhangú véleménye szerint feladatait bármilyen okból – az ideiglenes jellegű távollét esetét kivéve – nem látja el, a Bizottság elnöke ezt közli az Egyesült Nemzetek Főtitkárával, aki ennek a tagnak a helyét megüresedettnek nyilvánítja.
2. A Bizottság valamely tagjának elhunya vagy lemondása esetén, az elnök haladéktalanul értesíti az Egyesült Nemzetek Főtitkárát, aki a tagsági helyet az elhalálozásnak, vagy lemondás hatálybalépésének időpontjától megüresedettnek nyilvánítja.

34. cikk

1. Amennyiben valamely tagsági helyet a 33. cikk értelmében megüresedettnek nyilvánítanak, és a pótlendő tag megbízatása a megüresedettnek nyilvánítás időpontjától számított hat hónapon belül nem jár le, az Egyesült Nemzetek Főtitkára erről értesíti az Egyezségokmányban részes államokat, amelyek a megüresedett tagsági hely betöltése céljából kéthónapos határidő alatt a 29. cikknek megfelelően jelöléseket terjeszhetnek elő.
2. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára betűrendes névjegyzéket készít az ily módon jelölt személyekről s azt közli az Egyezségokmányban részes államokkal. A megüresedett tagsági helyre a választást az Egyezségokmány e részében foglalt vonatkozó rendelkezések szerint kell megtartani.
3. A Bizottságnak az a tagja, akit a 33. cikk értelmében megüresedettnek nyilvánított tagsági helyre választottak meg, addig az időpontig marad tagja a Bizottságnak, ameddig a megüresedett bizottsági helyet betöltött tag megbízása e cikk értelmében megszűnt volna.

35. cikk

A Bizottság tagjai az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének jóváhagyásával az Egyesült Nemzetek anyagi eszközeinek terhére, a Közgyűlés által a Bizottság feladatkörének fontosságára való tekintettel megállapított módozatok és feltételek szerint fizetést kapnak.

36. cikk

Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottság rendelkezésére bocsátja azt a személyzetet és azokat az anyagi eszközöket, amelyek az Egyezségokmány által a Bizottságra ruházott feladatok hatékony ellátásához szükségesek.

37. cikk

1. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottság első ülését az Egyesült Nemzetek székhelyére hívja össze.

2. Az első ülést követően a Bizottság az eljárási szabályaiban meghatározott időközökben ül össze.

3. A Bizottság rendszerint az Egyesült Nemzetek székhelyén, vagy az Egyesült Nemzetek genfi Hivatalában ülésezik.

38. cikk

A Bizottság minden tagja hivatalba lépése előtt a Bizottság nyílt ülésén ünnepélyes kötelezettséget tartozik vállalni arra, hogy feladatait pártatlanul és lelkiismeretesen látja el.

39. cikk

1. A Bizottság tisztségviselőit kétévi időtartamra választja meg. A tisztségviselők újraválaszthatók.

2. A Bizottság maga állapítja meg eljárási szabályait, azonban e szabályoknak, eyebek között, tartalmazniuk kell az alábbiakat:

a) a határozatképességhez tizenkét tag jelenléte szükséges;

b) a Bizottság határozatait a jelenlevő tagok többségének szavazatával hozza.

40. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyezségokmányban elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedéseikről és e jogok gyakorlásában elért előrehaladásról jelentéseket terjesztenek elő, éspedig:

a) az Egyezségokmánynak az adott államra vonatkozó hatálybalépéstől számított egy éven belül és

b) ezt követően minden olyan alkalommal, amikor erre a Bizottság felkéri őket.

2. Minden jelentést az Egyesült Nemzetek Főtitkára elé kell terjeszteni, aki azokat a Bizottságnak megvizsgálás céljából megküldi. A jelentéseknek rá kell mutatniuk az Egyezségokmány végrehajtását érintő esetleges körülményekre és nehézségekre.

3. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottsággal történő tanácskozás után megküldheti az érdekelt szakosított intézményeknek a jelentések olyan részeinek másolatát, amelyek illetékességükbe tartozhatnak.

4. A Bizottság az Egyezségokmányban részes államok által előterjesztett jelentéseket tanulmányozza. A Bizottság a saját jelentéseit és az általa szükségesnek látott általános észrevételeit eljuttatja a részes államokhoz. A Bizottság a Gazdasági és Szociális Tanácsnak is megküldheti ezeket az észrevételeket az Egyezségokmányban részes államoktól kapott jelentések másolataival együtt.

5. Az Egyezségokmányban részes államok az ennek a cikknek a 4. bekezdése alapján tett észrevételekkel kapcsolatos megjegyzéseiket megküldhetik a Bizottságnak.

41. cikk

1. Az Egyezségokmányban részes bármelyik állam e cikk alapján bármikor kijelentheti, hogy elismeri a Bizottság arra vonatkozó illetékességét, hogy az átvegyen és megvizsgáljon olyan bejelentéseket, amelyekben valamely részes állam azt állítja, hogy egy másik részes állam nem teljesíti az Egyezségokmányban foglalt kötelezettségeit. Az ennek a cikknek az alapján történő bejelentéseket csak az esetben lehet elfogadni és megtárgyalni, ha azok olyan részes államtól származnak, amely kijelentette, hogy saját magára nézve elismeri a Bizottság illetékességét. A Bizottság nem vesz át olyan bejelentést, amelyben olyan részes állam érdekelt, amely nem tett ilyen kijelentést. Az ennek a cikknek az alapján kapott bejelentések tekintetében az alábbi eljárást kell alkalmazni:

a) Amennyiben az Egyezségokmányban részes valamely állam úgy véli, hogy valamely más részes állam nem hajtja végre az Egyezségokmány rendelkezéseit, írásos bejelentéssel felhívhatja erre ennek a részes államnak a figyelmét. A bejelentés átvételétől számított három hónapon belül az átvevő állam a bejelentést tevő állammal írásban közli az ügy tisztázására szolgáló magyarázatot vagy más nyilatkozatot, amelynek a szükséges és célszerű mértékben magában kell foglalnia az adott államban már igénybe vett, folyamatban levő, vagy nyitva álló eljárásokra, illetőleg jogorvoslatokra történő utalásokat.

b) Amennyiben attól az időponttól számított hat hónapon belül, amikor az eredeti bejelentést a címzett állam megkapta, az ügy nem rendeződik mindkét részes állam megegyezésére, mindkét államnak joga van az ügyet a Bizottság elé terjeszteni a Bizottsághoz és a másik érdekelt államhoz intézett értesítés útján.

c) A Bizottság az eléje terjesztett ügyel csak azután foglalkozik, miután meggyőződött arról, hogy a nemzetközi jog általánosan elismert elveivel összhangban minden rendelkezésre álló belső jogorvoslatot igénybe vettek és kimerítettek. Ez a szabály nem alkalmazandó, ha a jogorvoslati eljárások az ésszerű időn túl elhúzódnának.

d) A Bizottság az e cikk alapján előterjesztett bejelentéseket zárt ülésen tárgyalja.

e) A *c)* pont rendelkezéseinek fenntartása mellett a Bizottság jószolgálatával az érdekelt részes államok rendelkezésére áll abból a célból, hogy az ügyet az Egyez-

ségokmányban elismert emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása alapján barátságos megoldással rendezzék.

f) A Bizottság bármely eléje terjesztett ügyben felkérheti a *b)* pontban említett érdekelt részes államokat arra, hogy számára minden szükséges tájékoztatást megadjanak.

g) A *b)* pontban említett érdekelt részes államoknak joguk van arra, hogy képviseltessék magukat az ügynek a Bizottságban történő tárgyalása során és hogy szóban vagy írásban, illetőleg mindkét módon észrevételeket tegyenek.

h) A Bizottság a *b)* pontban meghatározott értesítés átvételétől számított tizenkét hónapon belül jelentést készít:

(i) amennyiben az *e)* pont rendelkezéseinek megfelelően megoldás jött létre, a Bizottság jelentését a tények és az elért megoldás rövid ismertetésére korlátozza;

(ii) amennyiben az *e)* pont rendelkezéseinek megfelelő megoldás nem jött létre, a Bizottság jelentését a tények rövid ismertetésére korlátozza; az érdekelt részes államok által előterjesztett írásbeli és szóbeli észrevételeket tartalmazó jegyzőkönyvet csatolja a jelentéshez.

A jelentést az érdekelt részes államokkal minden ügyben közölni kell.

2. E cikk rendelkezései akkor lépnek hatályba, amikor az Egyezségokmányban részes tíz állam megtette az ennek a cikknek az 1. bekezdése szerinti nyilatkozatot. E nyilatkozatokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni, aki azok másolatát megküldi a többi részes államnak. Az ilyen nyilatkozatokat a Főtitkárhoz címzett közlés útján bármikor vissza lehet vonni. A visszavonás nem akadályozza az olyan ügy megtárgyalását, amely az ennek a cikknek az alapján már megtett bejelentés tárgya; a nyilatkozatát visszavonó részes államtól semmilyen további bejelentést nem lehet elfogadni azután, hogy a Főtitkár megkapta a nyilatkozat visszavonásáról szóló értesítését, hacsak az érdekelt részes állam újabb nyilatkozatot nem tesz.

42. cikk

1. *a)* Amennyiben a 41. cikk értelmében a Bizottság elé terjesztett ügyben az érdekelt részes államokat kielégítő megoldás nem jött létre, a Bizottság az érdekelt részes államok előzetes hozzájárulásával eseti Békéltető Bizottságot jelölhet ki (a továbbiakban: „Békéltető Bizottság”). A Békéltető Bizottság jószolgálatával az érdekelt részes államok rendelkezésére áll abból a célból, hogy az ügyben az Egyezségokmány tiszteletben tartása alapján barátságos megoldásra jussanak.

b) A Békéltető Bizottság az érdekelt részes államok egyetértésével kijelölt öt tagból áll. Amennyiben az érdekelt részes államok három hónapon belül nem jutnak egyetértésre a Békéltető Bizottság egészének vagy egy részének összetétele tekintében, a Békéltető Bizottságnak azokat a tagjait, akikre vonatkozóan egyetértés nem jött létre, a Bizottság választja meg tagjai közül, kétharmad szótöbbséggel titkos szavazás útján.

2. A Békéltető Bizottság tagjai személyes minőségükben járnak el. Nem lehetnek az érdekelt részes államok, vagy olyan állam állampolgárai, amely nem részese az Egyezségokmányoknak, sem pedig olyan részes állam állampolgárai, amely nem tett a 41. cikk szerinti nyilatkozatot.

3. A Békéltető Bizottság elnököt választ és megállapítja eljárási szabályait.

4. A Békéltető Bizottság üléseit rendszerint az Egyesült Nemzetek székhelyén, vagy az Egyesült Nemzetek genfi Hivatalában tartja. Az üléseket azonban olyan egyéb megfelelő helyen is meg lehet tartani, amelyet a Békéltető Bizottság az Egyesült Nemzetek Főtitkárával és az érdekelt részes államokkal történt tanácskozás után meghatároz.

5. A 36. cikk alapján felállított Titkárság az ennek a cikknek az alapján létesített Békéltető Bizottságoknak is a rendelkezésére áll.

6. A Bizottság által átvett és összegyűjtött tájékoztatásokat a Békéltető Bizottság rendelkezésére kell bocsátani, amely felhívhatja az érdekelt részes államokat a szükséges kiegészítő tájékoztatások megadására.

7. Miután a Békéltető Bizottság az ügyet teljes egészében megvizsgálta, de legfeljebb az ügynek az eléje terjesztését követő tizenkét hónap elteltével jelentést intéz a Bizottság elnökéhez, aki azt közli az érdekelt részes államokkal:

a) Amennyiben a Békéltető Bizottság az ügy megvizsgálását nem képes tizenkét hónapon belül befejezni, jelentését annak rövid ismertetésére korlátozza, hogy mennyire jutott a kérdés vizsgálatában.

b) Amennyiben az ügyben az Egyezségokmányban elismert emberi jogok tiszteletben tartása alapján barátságos megoldás jött létre, a Békéltető Bizottság a jelentését a tényeknek és az elért megoldásoknak az ismertetésére korlátozza.

c) Amennyiben a b) pont értelmében megoldás nem jött létre, a Békéltető Bizottság jelentésének tartalmaznia kell az érdekelt részes államok közötti vitás ügyre vonatkozó valamennyi ténykérdéssel kapcsolatos következtetéseit, valamint az ügy barátságos rendezésének lehetőségeire vonatkozó megállapításait. E jelentésnek magában kell foglalnia az érdekelt részes államok írásbeli észrevételeit és a szóbeli észrevételeiket tartalmazó jegyzőkönyvet is.

d) Amennyiben a Békéltető Bizottság jelentését a c) pont alapján terjeszti elő, az érdekelt részes államok e jelentés átvételétől számított három hónapon belül tájékoztatják a Bizottság elnökét arról, hogy elfogadják-e a Békéltető Bizottság jelentésében foglaltakat.

8. E cikk rendelkezései nem érintik a Bizottságnak a 41. cikkben meghatározott kötelezettségeit.

9. Az érdekelt részes államok egyenlően viselik a Békéltető Bizottság tagjainak összes költségeit, az Egyesült Nemzetek Főtitkáranak becslése alapján megállapított előirányzatnak megfelelően.

10. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára szükség esetén jogosult fedezni a Békéltető Bizottság tagjainak költségeit, még mielőtt az érdekelt részes államok az e cikk 9. bekezdésének megfelelően megtérítenék azokat.

43. cikk

A Bizottságnak és az eseti Békéltető Bizottságnak a 42. cikk szerint kijelölt tagjai jogosultak az Egyesült Nemzetek kiküldött szakértőit megillető mindazokra a könnyítésekre, kiváltságokra és mentességekre, amelyeket az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről szóló egyezmény vonatkozó részei meghatároznak.

44. cikk

Az Egyezségokmány végrehajtására vonatkozó rendelkezések nem érintik azokat az eljárásokat, amelyeket az emberi jogok területén az Egyesült Nemzetek Szervezetét, valamint szakosított intézményeit létesítő okmányok és ezek egyezményei alapítanak meg és nem akadályozzák az Egyezségokmányban részes államokat abban, hogy vitáikat a közöttük hatályban levő általános vagy különös nemzetközi megállapodásokban meghatározott más eljárás igénybevétele útján oldják meg.

45. cikk

A Bizottság működéséről a Gazdasági és Szociális Tanács útján évenként jelentést tesz a Közgyűlésnek.

[...]

FAKULTATÍV JEGYZŐKÖNYV
A POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI
EGYEZSÉGOKMÁNYÁHOZ¹

A Jegyzőkönyv részes államai

tekintetbe vették, hogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: „Egyezségokmány”) céljainak elérése és rendelkezéseinek végrehajtása érdekében helyes volna az Egyezségokmány IV. része szerint létrehozott Emberi Jogi Bizottságot (a továbbiakban: „Bizottság”) ebbe a Jegyzőkönyvben foglaltaknak megfelelően felhatalmazni olyan személyektől származó bejelentések átvételére és megvizsgálására, akik azt állítják, hogy az Egyezségokmányban foglalt valamely jogukat megsértették, ezért

megállapodtak az alábbiakban:

1. cikk

Az Egyezségokmányban részes bármelyik állam, amely ennek a Jegyzőkönyvnek is részesévé válik, elismeri a Bizottság arra vonatkozó illetékességét, hogy az átvegyen és megvizsgáljon a részes állam joghatósága alatt álló személyektől származó bejelentéseket, akik azt állítják, hogy az Egyezségokmányban foglalt valamely jogukat a részes állam megsértette. A Bizottság nem vesz át olyan államra vonatkozó bejelentést, amely részese az Egyezségokmánynak, de nem részese a Jegyzőkönyvnek.

2. cikk

Az 1. cikk rendelkezéseinek fenntartása mellett, azok a személyek, akik azt állítják, hogy az Egyezségokmányban felsorolt valamelyik jogukat megsértették és minden rendelkezésre álló belső jogorvoslatot kimerítettek, írásos bejelentést tehetnek a Bizottságnak, hogy az azt megvizsgálja.

3. cikk

A Bizottság elfogadhatatlannak tekint minden olyan, Jegyzőkönyv szerinti bejelentést, amely névtelen, vagy az eljuttatást biztosító joggal való visszaélésnek tekinthető, vagy nincs összhangban az Egyezségokmány rendelkezéseivel.

---

¹ A Fakultatív Jegyzőkönyvet New York-ban, 1966. december 16-án fogadták el, s az 1976. március 23-án lépett hatályba. Kihirdette az 1988. évi 24. törvényerejű rendelet. U. N. T. S. No. 14668, Vol. 999, 1966, 302–305. p.

4. cikk

1. A 3. cikk rendelkezéseinek fenntartása mellett, a Bizottság a Jegyzőkönyv szerint hozzá eljuttatott valamennyi bejelentést, amely az Egyezségokmány valamelyik rendelkezésének a Jegyzőkönyvben részes állam által megsértését állítja, az érdekelt részes állam tudomására hozza.

2. A bejelentést átvevő állam hat hónapon belül írásbeli magyarázatot vagy nyilatkozatot juttat el a Bizottsághoz az ügy tisztázásáról és – ha erre sor került – az általa alkalmazott jogorvoslatról.

5. cikk

1. A Bizottság a Jegyzőkönyv alapján átvett bejelentéseket a személy, illetve az érdekelt részes állam által rendelkezésére bocsátott valamennyi írásbeli tájékoztatás figyelembevételével vizsgálja meg.

2. A Bizottság személytől származó semmilyen bejelentést nem vizsgál meg, kivéve, ha megállapítja, hogy:

a) ugyanabban az ügyben nem folyik vizsgálat egy másik nemzetközi vizsgáló vagy egyeztető eljárás keretében;

b) a személy minden rendelkezésére álló belső jogorvoslatot kimerített. Ez a szabály nem alkalmazandó, ha a jogorvoslati eljárások az ésszerű időn túl elhúzódnának.

3. A Bizottság e Jegyzőkönyv alapján előterjesztett bejelentéseket zárt ülésen tárgyalja.

4. A Bizottság véleményét megküldi az érdekelt részes államnak és a személynek.

6. cikk

A Bizottság az Egyezségokmány 45. cikke alapján készítendő éves jelentésébe foglalja e Jegyzőkönyv alapján folytatott tevékenységének összességét.

7. cikk

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 1960. december 14-én elfogadott 1514 (XV.) számú határozata, „A gyarmati országoknak és népeknek nyújtandó függetlenségről szóló nyilatkozat” céljainak megvalósításától függően, ennek a Jegyzőkönyvnek a rendelkezései semmilyen módon sem korlátozzák e népeknek az Egyesült Nemzetek Alapokmánya, vagy az Egyesült Nemzetek, illetve szakosított intézményei keretében létrejött más nemzetközi egyezmények és okmányok által biztosított petíciós jogát.

8. cikk

1. Ezt a Jegyzőkönyvet bármely állam aláírhatja, amely az Egyezségokmányt aláírta.

2. Ezt a Jegyzőkönyvet bármely állam megerősítheti, amely az Egyezségokmányt megerősítette vagy ahhoz csatlakozott. A megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

3. A Jegyzőkönyvhez bármely állam csatlakozhat, amely az Egyezségokmányt megerősítette vagy ahhoz csatlakozott.

4. A Jegyzőkönyvhez való csatlakozás a csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál való letétbehelyezésével történik.

5. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára azokat az államokat, amelyek a Jegyzőkönyvet aláírták, vagy ahhoz csatlakoztak, értesíti az egyes megerősítő vagy csatlakozási okiratok letétbehelyezéséről.

9. cikk

1. Az Egyezségokmány hatálybalépésétől függően, e Jegyzőkönyv a tizedik megerősítő vagy csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál történt letétbehelyezését követő három hónap elteltével lép hatályba.

2. Annak az államnak a tekintetében, amely a Jegyzőkönyvet a tizedik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbehelyezése után erősíti meg vagy csatlakozik ahhoz, a Jegyzőkönyv megerősítő vagy csatlakozási okirata letétbehelyezésétől számított három hónap elteltével lép hatályba.

10. cikk

Ennek a Jegyzőkönyvnek a rendelkezései a szövetségi államok minden részére bármiféle korlátozás vagy kivétel nélkül kiterjednek.

11. cikk

1. E Jegyzőkönyvben részes bármely állam módosítást javasolhat, s annak szövegét megküldheti az Egyesült Nemzetek Főtitkárának. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára minden módosítási javaslatot eljuttat a Jegyzőkönyvben részes államokhoz azzal a kéréssel, hogy közöljék vele, kívánják-e a részes államok értekezletének összehívását a javaslat megtárgyalása és szavazásra bocsátása céljából. Amennyiben a részes államok legalább egyharmada az értekezlet összehívása mellett nyilatkozik, az Egyesült Nemzetek Főtitkára az Egyesült Nemzetek égisze alatt összehívja az értekezletet. Az értekezleten jelenlevő és szavazó részes államok többsége által elfogadott módosítást jóváhagyás céljából az Egyesült Nemzetek Közgyűlése elé kell terjeszteni.

2. A módosítás akkor lép hatályba, ha azt a Közgyűlés jóváhagyta és a Jegyzőkönyvben részes államok kétharmados többsége a vonatkozó alkotmányos eljárásnak megfelelően elfogadta.

3. A hatályba lépett módosítás az azt elfogadó részes államokat kötelezi, a többi részes államot továbbra is a Jegyzőkönyv rendelkezései, valamint az általuk korábban elfogadott módosítások kötelezik.

12. cikk

1. A Jegyzőkönyvet bármely részes állam bármikor felmondhatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárának küldött írásbeli értesítés útján. A felmondás a Főtitkárnak küldött értesítés átvételét követő három hónap múltán lép hatályba.

2. A felmondás hatálybalépése előtt a 2. cikk szerint eljuttatott bármilyen bejelentés esetén a Jegyzőkönyv rendelkezéseit folyamatosan alkalmazni kell a felmondás tényétől függetlenül.

13. cikk

Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Jegyzőkönyv 8. cikke 5. bekezdésében előírt értesítésektől függetlenül, az Egyezségokmány 48. cikke 1. bekezdésében meghatározott államokat tájékoztatja:

- a) a 8. cikk alapján történt aláírásokról, megerősítésekről és csatlakozásokról;
- b) a Jegyzőkönyv 9. cikk szerinti hatálybalépésének, valamint a 11. cikk alapján végrehajtott módosítások hatálybalépésének időpontjáról;
- c) a 12. cikk alapján történt felmondásokról.

AZ EMBERI JOGI BIZOTTSÁGNAK
A POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI
EGYEZSÉGOKMÁNYA 27. CIKKÉHEZ FÜZÖTT
MAGYARÁZATA¹

1. Az Egyezségokmány 27. cikke szerint az olyan államokban, ahol etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségek élnek, a kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival közösségben saját kultúrájuk legyen, hogy saját vallásukat vallják és gyakorolják, vagy hogy saját nyelvüket használják. A Bizottság megállapítja, hogy ez a cikk létrehozza és elismeri a kisebbségi csoportokhoz tartozó személyek jogát, amely különbözik és kiegészíti az összes többi jogot, amelyet az egyének mindenkivel közösen az Egyezségokmány rendelkezései alapján már élveznek.

2. A Bizottsághoz a Fakultatív Jegyzőkönyv rendelkezései alapján benyújtott némely bejelentésben a 27. cikk alapján biztosított jogot összetévesztik az Egyezségokmány 1. cikkében kihirdetett népek önrendelkezési jogával. Továbbá, a részes államok által az Egyezségokmány 40. cikke alapján benyújtott jelentésekben az államok a 27. cikkben vállalt kötelezettségeiket olykor összetévesztik a 2.(1) cikkben foglalt kötelezettséggel, amely szerint az Egyezségokmányban biztosított jogok élvezetét a 26. cikk értelmében hátrányos megkülönböztetés nélkül, a törvény előtti egyenlőséggel és a törvény általi egyenlő védelemmel kell biztosítaniuk.

3.1. Az Egyezségokmány különbséget tesz az önrendelkezési jog és a 27. cikk által védett jogok között. Az előbbi a népeket megillető jog és az Egyezségokmány külön részében (I. rész) szerepel. Az önrendelkezés nem olyan jog, amelyet a Fakultatív Jegyzőkönyv alapján el lehetne ismerni. Másfelől a 27. cikk a személyeknek biztosított jogokra vonatkozik és éppen úgy, amint a többi cikket, amely a személyek egyéni jogaihoz kapcsolódik az Egyezségokmány III. része tartalmazza és a Fakultatív Jegyzőkönyv alapján elismerhető.

3.2. A 27. cikkhez kapcsolódó jogok élvezete nem befolyásolja egy részes állam területi integritását és szuverenitását. Ugyanakkor a cikkben biztosított jogok egyik vagy másik vonatkozásai – például egy bizonyos kultúra élvezete – olyan életmódot jelenthet, amely szorosan kapcsolódik a területhez és a természeti kincsek

---

¹ A dokumentumot az Emberi Jogi Bizottság 1994. április 6-án fogadta el, jogi kötelező erővel nem rendelkező ajánlásként. UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.5 (1994).

hasznosításához. Különösen vonatkozhat ez a kisebbséget alkotó őshonos közösségek tagjaira.

4. Az Egyezségokmány úgyszintén különbséget tesz a 27. cikk által védett jogok és a 2.(1) és 26. cikkek biztosítékai között. A 2.(1) cikk szerinti, az Egyezségokmányban foglalt jogok hátrányos megkülönböztetés nélküli élvezetére való jogosultság az állam területén és joghatósága alatt minden egyént megillet függetlenül attól, hogy azok a személyek kisebbséghez tartoznak-e vagy sem. Ezen felül, létezik a 26. cikk értelmében, a törvény előtti egyenlőséghez, az egyenlő törvényes védelemhez és az államok által biztosított jogok és vállalt kötelezettségek tekintetében a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó külön jog is. Ez a cikk vezérli minden jog gyakorlását, függetlenül attól, hogy azt az Egyezségokmány védelmezi-e vagy sem, amelyet az állami törvény által a területén vagy a joghatósága alatt az egyéneknek biztosít, függetlenül attól, hogy az illető személyek a 27. cikk szerinti kisebbséghez tartoznak-e vagy sem. Egyes részes államok, amelyek azt állítják, hogy az etnikai, nyelvi vagy vallási hovatartozás alapján nem tesznek hátrányos megkülönböztetést, tévednek amikor kizárólag ilyen alapon azt állítják, hogy egyáltalán nincs kisebbségük.

5.1. A 27. cikkben használt kifejezések arra utalnak, hogy azokat a személyeket célozzák védelemben részesíteni, akik egy csoporthoz tartoznak és kultúrájuk, vallásuk és/vagy nyelvük közös. Ezek a kifejezések azt is jelzik, hogy a védelemben részesíteni kívánt személyek nem szükséges, hogy a részes állam állampolgárai legyenek. Ebben a tekintetben a 2.(1) cikkből fakadó kötelezettségek ugyancsak relevánsak, mivel ez a cikk megköveteli a részes államtól, hogy az Egyezségokmányban védett jogokat a területén és a joghatósága alatt minden egyén számára hozzáférhetővé tegye, kivéve azokat a jogokat, amelyek kifejezetten az állampolgárainak vannak fenntartva, például a 25. cikkben foglalt politikai jogokat. Egy részes állam tehát nem korlátozhatja a 27. cikkben foglalt jogokat egyedül az állampolgáraitra.

5.2. A 27. cikk azoknak a kisebbségekhez tartozó személyeknek a jogairól szól, amelyek a részes államban „élnek”. Figyelembe véve az ebben a cikkben előírt jogok természetét és célját, nem lényeges meghatározni az állandóság mértékét, amelyet a „élnek” fogalom jelöl. Ezek a jogok egyszerűen azt mutatják, hogy a kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival közösségben élvezzék saját kultúrájukat, saját vallásukat vallják és nyelvüket gyakorolják. Mint, ahogy nem szükséges, hogy az állam állampolgárai legyenek, az sem fontos, hogy ott állandó tartózkodási hellyel rendelkezzenek. Így a migráns munkások vagy éppen a látogatóktól sem lehet megtagadni ezeknek a jogoknak az élvezetét. Mint minden más személynek a részes állam területén, nekik is ilyen értelemben általános jogaik vannak, például a gyülekezési szabadság, a szabad egyesülés, szabad véleménynyilvánítás. Etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbség létezése valamely részes államban nem a részes állam döntésétől függ, hanem ezt objektív mércék alapján kell megállapítani.

5.3. A nyelvi kisebbséghez tartozó személyek joga, hogy egymás között, a magán- és közéletben saját nyelvüket használják, különbözik az Egyezségokmányban biztosított más nyelvhasználati jogoktól. Különösen meg kell különböztetni, a 19. cikkben foglalt, általános véleménynyilvánítás szabadságának jogától. Ez utóbbi jog minden személyt megillet függetlenül attól, hogy kisebbséghez tartozik-e vagy sem. Továbbá a 27. cikkben foglalt jogot meg kell különböztetni az Egyezségokmány 14(3)(f) cikkében kinyilvánított jogtól, amely alapján vád alá helyezett személyek számára biztosítják a tolmácsolást, amennyiben nem értik vagy beszélnek a bíróságon használt nyelvet. A 14(3)(f) cikk nem ad jogot a bűncselekmény elkövetésével vádolt személynek arra, hogy a bírósági eljárás során a választása szerinti nyelvet használja vagy beszélje.

6.1. Habár a 27. cikk tagadó formában van megfogalmazva, a cikk mindazonáltal jogot ismer el, s megköveteli, hogy az nem tagadható meg. Következésképp, a részes államokat kötelezi, hogy ennek a jognak a létezését és gyakorlását biztosítsák a jogfosztás és jogsértés ellen. Ezért pozitív védőintézkedésekre van szükség nemcsak a részes állam cselekedeteivel szemben, függetlenül attól, hogy törvényhozási, igazságszolgáltatási vagy közigazgatási szervről van-e szó, hanem a részes állam területén tevékenykedő más személyek cselekedeteivel szemben is.

6.2. Bár a 27. cikkben védett jogok egyéni jogok, ezek a kisebbségi csoportnak a kultúra-, nyelv- vagy vallás-megőrzési képességén is múlnak. Ennek megfelelően, az államok pozitív intézkedései szükségesek lehetnek, hogy megvédjék a kisebbség identitását és tagjainak jogait, hogy csoportjuk más tagjaival közösségben élvezzék és fejlesszék kultúrájukat és nyelvüket, gyakorolják vallásukat. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy ezeknek a pozitív intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az Egyezségokmány 2.(1) és 26. cikkeit, mind a különböző kisebbségek és a hozzájuk tartozó személyek közötti bánásmódban, mind a lakosság többi részével szemben. Mindazonáltal, ameddig ezek az intézkedések a 27. cikkben foglalt jogok élvezetét csorbító vagy megakadályozó feltételek kiküszöbölését célozzák, addig az Egyezségokmány értelmében jogos különbségtételt jelenthetnek, feltéve, hogy ésszerű és objektív mércéken alapulnak.

7. A 27. cikkben védett kulturális jogok tekintetében a Bizottság megjegyzi, hogy a kultúra sok formában juthat kifejezésre, beleértve az őshonos népek esetében a föld erőforrásainak használatához kötődő sajátos életmódot is. Ez a jog olyan hagyományos tevékenységeket is magában foglalhat, mint a halászat vagy vadászat és a törvény által védett rezervátumokban élésre való jog. Ezeknek a jogoknak az élvezete pozitív jogi védelmi intézkedések megtételét követelheti, és a kisebbségi közösségek hatékony részvételét mindazoknak az intézkedéseknek a meghozatalában, amelyek őket érintik.

8. A Bizottság megjegyzi, hogy a 27. cikkben foglalt egyetlen jog sem gyakorolható törvényesen olyan módon és fokon, hogy az az Egyezségokmány más rendelkezéseivel összeférhetetlen legyen.

9. A Bizottság leszögezi, hogy a 27. cikk olyan jogokra vonatkozik, amelyeknek a védelme sajátos kötelezettségeket ró a részes államokra. Ezen jogok védelmének az a célja, hogy biztosítsa az érintett kisebbségek kulturális, vallási és társadalmi identitásának fejlődését, ezzel is gazdagítva a társadalmat. Összhangban ezzel, a Bizottság szerint ezeket a jogokat védelemben kell részesíteni, és nem szabad azokat összetéveszteni olyan egyéni jogokkal, amelyeket az Egyezségokmány rendelkezései minden személy számára szavatolnak. Ezért a részes államok kötelessége, hogy ezeknek a jogoknak az élvezetét teljes egészben biztosítsák és jelentéseikben rámutassanak azokra az intézkedésekre, amelyeket meghoztak.

A FÜGGETLEN ÁLLAMOKBAN ÉLŐ ŐSHONOS ÉS TÖRZSI NÉPEKRŐL SZÓLÓ 169. SZÁMÚ EGYEZMÉNY¹

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet általános konferenciája,

összehívva Genfben a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal igazgatótanácsa által, és összegyűlve 1989. június 7. napján hetvenhatodik ülészakára,

figyelembe véve azokat a nemzetközi normákat, melyeket az 1957. évi Őshonos és törzsi népesek Egyezménye és Ajánlása tartalmaz,

felidézve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának, a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának és a hátrányos megkülönböztetés kiküszöböléséről szóló számos egyéb nemzetközi okmány megállapításait,

tekintettel a nemzetközi jog 1957 óta történt előrelépéseire és az őshonos és törzsi népek helyzetében a világ minden táján végbement fejlődésre, elérkezettnek látja az időt e téren új nemzetközi normák megalkotására, főként a korábbi normák asszimilációs irányultságának a kiküszöbölésére,

elismerve ezeknek a népeknek azon törekvését, hogy maguk irányítsák intézményeiket, életmódjukat és gazdasági fejlődésüket, hogy megőrizzék és ápolják identitásukat, nyelvüket és vallásukat azon állam keretein belül, amelyben élnek,

tekintettel arra, hogy a világ számos részén ezek a népek nem élvezhetik alapvető emberi jogukat oly mértékben, mint a lakóhelyük szerinti állam egyéb lakossága, és hogy törvényeik, értékeik, szokásaik és érdekeik számtalan esetben erodálódtak,

emlékeztetve az őshonos és törzsi népeknek a kulturális sokféleséghez, az emberiség társadalmi és ökológiai harmóniájához, valamint a nemzetközi együttműködéshez és megértéshez való egyedi hozzájárulására,

emlékeztetve arra, hogy az alábbi intézkedések a megfelelő szinteken és megfelelő területeken az ENSZ, az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete, az ENSZ Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete, a Egészségügyi Világszervezet, valamint az Amerikaközi Indián Intézet együttműködésével fogalmazódtak meg, továbbá arra, hogy ezen intézkedések alkalmazásának elősegítésében és biztosításában kívánatos az együttműködés folytatása,

elhatározva bizonyos javaslatok elfogadását az 1957. évi 107. számú az Őshonos és törzsi népesek Egyezményének részleges módosításának tekintetében, mely az ülés negyedik napirendi pontja és

---

¹ Az Egyezményt 1989. június 27-én fogadták el, s az 1991. szeptember 5-én lépett hatályba. A dokumentumot Császár Ivett fordította.

elhatározva, hogy ezeknek a javaslatoknak egy olyan nemzetközi egyezmény formáját kell öltenie, mely módosítja az 1957. évi Őshonos és törzsi népeiségek Egyezményét,

ezerkilencszázyolcvankilenc június huszonhetedikén *elfogadja* az alábbi Egyezményt, melynek elnevezése: 1989. évi Őshonos és Törzsi Népek Egyezménye.

I. RÉSZ ÁLTALÁNOS POLITIKA

1. cikk

1. Jelen Egyezmény vonatkozik:

a) a független országokban élő törzsi népekre, melyeket társadalmi, kulturális és gazdasági körülményeik megkülönböztetnek a nemzeti közösség más részeitől, s melyeknek státuszát egészében vagy részben saját szokásaik vagy hagyományaik, avagy speciális törvények és szabályozások határozzák meg,

b) a független országokban élő olyan népekre, melyek őshonosnak tekintendők azon lakosságtól való leszámazásuk okán, mely a hódítás, a gyarmatosítás vagy a jelen állam határai megállapításának idején népesítette be az országot vagy azon földrajzi területet, melyhez az ország tartozik és melyek jogi státuszra való tekintet nélkül őrzik a társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai intézményeik némelyikét avagy mindegyikét.

2. Az őshonos vagy törzsi identitásvállalás alapvető kritériumnak tekintendő annak meghatározásában, hogy mely csoportokra vonatkoznak ezen Egyezmény rendelkezései.

3. A „népek” kifejezés ezen Egyezményben nem értelmezhető akként, mint amelyhez a nemzetközi jog értelmében jogok fűződhetnek.

2. cikk

1. E népek jogainak védelme és integritásuk tiszteletben tartásának biztosítása a kormány részéről az érintett népek közreműködésével való összehangolt és átgondolt működésért való felelősségvállalást kíván.

2. E működésnek magába kell foglalnia a következő intézkedéseket:

a) Annak biztosítását, hogy ezek a népek egyenlő mértékben élvezhessék azokat a jogokat és lehetőségeket, melyeket a nemzeti törvények és szabályozások a lakosság többi részének biztosítanak.

b) Tiszteletben tartva társadalmi és kulturális identitásukat, szokásaikat, hagyományait és intézményeiket, elő kell segíteni e népek szociális, gazdasági és kulturális jogainak teljes megvalósulását.

c) Törekvéseikkel és életmódjukkal összeegyeztethető mértékben segíteni kell az érintett népek tagjait azon esetleges társadalmi és gazdasági szakadékok kiküszöbölésében, melyek az őshonos személyek és a nemzeti közösség más tagjai között fennállnak.

3. cikk

1. Az őshonos és törzsi népek számára lehetővé kell tenni az emberi jogok és alapvető szabadságok teljes mértékű, akadályoztatás és hátrányos megkülönböztetés nélküli élvezetét. Az Egyezmény rendelkezései az e népekhez tartozó nőkre és férfiakra egyaránt, hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazandóak.

2. Az erőszak vagy kényszer semmilyen formája nem használható fel az érintett népek emberi jogai és alapvető szabadságai, beleértve a jelen Egyezményben foglalt jogok, csorbítására.

4. cikk

1. Az érintett népek tagjainak, intézményeinek, tulajdonának, munkájának, kultúrájának és környezetének megóvása érdekében speciális intézkedések foganatosítandók.

2. Ezen intézkedések nem ütközhetnek az érintett népek szabadon kifejezett akaratába.

3. Ezer, különleges intézkedések nem befolyásolhatják hátrányosan az általános állampolgári jogok hátrányos megkülönböztetéstől mentes élvezetét.

5. cikk

Az Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazásakor:

a) El kell ismerni és védelmezni kell az érintett népek társadalmi, kulturális, vallási és szellemi értékeit és szokásait, továbbá figyelembe veendő azon problémák természete, melyekkel mind egyénenként, mind csoportként szembesülnek.

b) Tiszteletben kell tartani ezen népek értékeinek, szokásainak és intézményeinek integritását.

c) Az érintett népek részvételével és együttműködésével olyan politikák elfogadására van szükség, melyek enyhítik azon nehézségeket, melyekkel ezek a népek az élet és a munka új feltételeivel való szembesítés során találkozhatnak.

6. cikk

A kormányok kötelezettségei az Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazása során:

a) Megfelelő eljárások révén, különösen a képviselői intézményeken keresztül, konzultálni kell az érintett népekkel abban az esetben, ha mérlegelés tárgyává válik olyan jogi vagy közigazgatási intézkedés, mely közvetlenül érinti őket.

b) Meg kell találni a lehetőséget arra, hogy ezek a népek szabadon, legalább oly mértékben, mint a lakosság többi része, részt vehessenek az olyan választott intézmények, közigazgatási és egyéb testületek döntéshozatalának minden szintjén, melyek az őket érintő politikákért és programokért felelősek.

c) Biztosítandó e népek saját intézményeinek és kezdeményezéseinek fejlesztése, megfelelő esetekben az anyagi forrásokról való gondoskodás is.

2. Az Egyezmény alkalmazása végett létrejövő tanácskozásokat jóhiszeműen és a körülményeknek megfelelő módon kell lefolytatni, az indítványozott intézkedésekkel való egyetértés vagy konszenzus keresése céljából.

7. cikk

1. Az érintett népeknek joguk van arra, hogy maguk határozzák meg prioritásaikat a fejlődés során aszerint, hogy ez milyen hatással van életükre, hitükre, intézményeikre, szellemi jólétükre és a földre, melyet laknak, vagy melyet egyéb módon használnak, valamint joguk van arra, hogy a lehetséges mértékben maguk irányítsák saját gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket. Továbbá részt kell venniük azoknak a nemzeti és regionális fejlesztési terveknek és programoknak a kidolgozásában, végrehajtásában és értékelésében, melyek közvetlenül érintik őket.

2. Az érintett népek által lakott területek átfogó gazdasági fejlesztését célzó tervekben az élet- és munkakörülmények, valamint az egészségügy és oktatás színvonalának fejlesztése az érintett népek részvételével és együttműködésével elsőbbséget kell, hogy élvezzen. A szóban forgó területek fejlesztésére irányuló speciális terveket szintén úgy kell kidolgozni, hogy elősegítsék az ezirányú fejlődést.

3. Amennyiben helyénvaló, a kormányoknak biztosítaniuk kell olyan tanulmányok készítését az érintett népek együttműködésével, melyek a fejlesztési tervek rájuk tett társadalmi, szellemi, kulturális és környezeti hatását méri fel. E tanulmányok eredményeit a tervek kivitelezésekor alapvető kritériumként kell számon tartani.

4. A kormányoknak az érintett népekkel való együttműködésben intézkedéseket kell hozni az általuk lakott területek környezetének védelméért és megőrzéséért.

8. cikk

1. A nemzeti törvények és szabályozások az érintett népekre való alkalmazásánál tekintettel kell lenni ezek szokásaira vagy szokásjogaira.

2. E népeknek joguk van szokásaik és intézményeik megtartására, amennyiben ezek nem összeegyeztethetetlenek a nemzeti jogrendszer által meghatározott alapvető jogokkal és a nemzetközileg elismert emberi jogokkal. Elő kell írni, hogy ezen elv alkalmazása során felmerült konfliktusok megoldására milyen eljárás indítható.

3. E cikk 1. és 2. bekezdésének alkalmazása az érintett népek tagjait nem gátolhatja a minden állampolgárnak biztosított jogok gyakorlásában és a megfelelő kötelezettségek vállalásában.

9. cikk

1. A nemzeti jogrendszerrel és a nemzetközileg elismert emberi jogokkal összeegyeztethető módon tiszteletben kell tartani az érintett népek által szokásosan használt módszereket a tagjaik által elkövetett bűncselekmények kezelésére.

2. A büntetőügyekkel foglalkozó hatóságoknak és bíróságoknak figyelembe kell venni e népek büntetőügyi szokásait.

10. cikk

1. Az általánosan érvényesülő jog által előírt, e népek tagjaira rótt büntetés kiszabásakor figyelembe kell venni gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzőiket.

2. Előnyben részesítendő a szabadságvesztés büntetéstől eltérő egyéb büntetői módszerek.

11. cikk

Kötelező személyi szolgáltatások bármilyen formájának az érintett népektől való akár fizetett, akár fizetség nélküli kikényszerítése tilos és törvény által büntetendő, kivéve olyan esetekben, ha azt a törvény minden állampolgár számára előírja.

12. cikk

Az érintett népek védelmezendők a jogaikkal való visszaélésekkel szemben, és lehetővé kell tenni számukra, hogy jogaik hatékony védelme érdekében akár egyéni, akár képviseleti testületeiken keresztül jogi eljárást tudjanak kezdeményezni. Intézkedéseket kell tenni annak biztosítására, hogy ezen népek tagjai értsék és megértést találjanak az eljárások során, ha szükséges tolmácsolás vagy egyéb hatékony eszközök rendelkezésre bocsátásával.

II. RÉSZ
FÖLD

13. cikk

1. Az Egyezmény ezen részének rendelkezéseit alkalmazva a kormányoknak tiszteletben kell tartani annak a kapcsolatnak – s főként e kapcsolat kollektív aspektusainak – a kultúra és a szellemi értékek szempontjából való különös fontosságát, mely az érintett népeket az általuk lakott, vagy más módon használt földhöz vagy területhez, adott esetben mindkettőhöz fűzik.

2. A 15. és 16. cikkeken a „föld” kifejezés használata magában foglalja azon területek fogalmát, mely az érintett népek által lakott, vagy más módon használt térségek egész környezetét fedi.

14. cikk

1. El kell ismerni az érintett népeknek az általuk hagyományosan lakott föld tulajdon- és birtokjogát. Továbbá, adott esetben olyan intézkedések meghozatala szükséges, melyek védik az érintett népeknek azt a jogát, hogy használhassanak olyan földeket, melyeket nem kizárólagosan ők laknak, de melyekhez megélhetésük és tradicionális tevékenységeik végett hagyomány szerint hozzáférhetnek. Ebben a tekintetben különös figyelem fordítandó a nomád népek és a váltógazdálkodást folytatók helyzetére.

2. A kormányoknak meg kell tenni a szükséges lépéseket az érintett népek által hagyományosan lakott földek azonosítására és tulajdon- és birtokjogaik hatékony védelmének biztosítására.

3. A nemzeti jogrendszereken belül megfelelő eljárásokat kell kidolgozni az érintett népek általi földigénylések rendezése végett.

15. cikk

1. Az érintett népeknek a földjeikhez tartozó természeti erőforrásokhoz való joga különös védelmet igényel. E jog magába foglalja e népeknek azt a jogát, hogy részt vehessenek ezen erőforrások felhasználásában, kezelésében és megőrzésében.

2. Abban az esetben, ha az állam fenntartja az ásványkincsekhez, a felszín alatti erőforrások tulajdonlásához, vagy a földhöz tartozó egyéb erőforrásokhoz való jogát, a kormánynak bármiféle program engedélyeztetése és megkezdése előtt biztosítani kell az érintett népekkel való konzultáció lehetőségét, annak megállapítására, hogy érdekeiket befolyásolná-e és milyen mértékben a földjükhöz tartozó erőforrások feltárása és felhasználása. Lehetőség szerint az érintett népeknek részesülniük kell az ilyen tevékenységek hasznában és megfelelő kártérítést kell kapniuk azokért a károkért, melyeket bizonyíthatóan ezek a tevékenységek okoztak.

16. cikk

1. E cikk alábbi bekezdése alá eső érintett népeket nem lehet lakóhelyükről eltávolítani.

2. Amennyiben áttelepítésük kivételes esetben szükséges intézkedésnek ítélt, az csak szabad és kifejezett beleegyezésükkel valósulhat meg. Ha hozzájárulásuk megszerzésére nincs mód, az áttelepítés csak a nemzeti törvények és szabályozások által előírt megfelelő eljárások után történhet meg, ideértve adott esetben a közvéleménykutatást, mely lehetőséget nyújt az érintett népek hatékony képviseletére.

3. Lehetőség szerint biztosítani kell a hagyomány szerinti földjeikre való mielőbbi visszatérést, ha az áttelepítés indítókai már megszűntek.

4. Amennyiben a visszatérés nem lehetséges, az egyezségben foglaltak szerint, vagy ilyen egyezség hiányában megfelelő eljárások révén minden lehetséges esetben biztosítani kell számukra olyan földet, mely minőségében és jogállásában legalább egyenrangú korábbi lakóhelyükkel és amely alkalmas jelenlegi igényeik és jövőbeni fejlődésük biztosítására. Amennyiben az érintettek pénz- vagy természetbeni kártérítést részesítenek előnyben, igényléseiket a megfelelő garanciák értelmében teljesíteni kell.

5. Az ilyen módon áttelepített személyeket minden veszteségért vagy sérelemért kárpótolni kell.

17. cikk

1. Az érintett népek által kialakított eljárások a földhöz való jog tagjaik közötti átörökítésére tiszteletben tartandóak.

2. Az érintett népekkel tárgyalni kell, ha felmerül annak a lehetősége, hogy földjeiket elidegenítik vagy jogaikat más módon közösségen kívülre örökítik.

3. Az érintett népekhez nem tartozó személyek nem használhatják ki e népek szokásait és a törvények megértésébeni hiányosságait azért, hogy az őket illető föld tulajdonát, birtoklását és használatát a maguk számára biztosítsák.

18. cikk

Törvényben kell előírni az érintett népek földjére való jogtalan behatolásért, vagy annak jogosulatlan használatáért kijáró megfelelő büntetést, és a kormányoknak lépéseket kell tenni az ilyen bűncselekmények megelőzése végett.

19. cikk

Nemzeti agrárprogramok keretében kell biztosítani az érintett népek számára a lakosság többi részével való egyenrangú bánásmódot az alábbiak tekintetében:

a) Nagyobb földterület biztosítása az érintett népek számára, amennyiben a rendelkezésükre álló terület nem elegendő a tisztas életkörülmények feltételeinek biztosítására, vagy amennyiben lélekszámuk megnövekedett.

b) A már birtokukban levő föld fejlesztéséhez szükséges eszközök biztosítása.

III. RÉSZ FOGLALKOZTATÁS ÉS MUNKAKÖRÜLMÉNYEK

20. cikk

1. A nemzeti törvények és szabályozások biztosította kereteken belül, az érintett népekkel együttműködve a kormányoknak különleges intézkedéseket kell tenni az érintett népekhez tartozó munkavállalók foglalkoztatásának és munkakörülményeinek hatékony védelmére, amennyiben a munkavállalókra vonatkozó általános jogszabályok nem védik őket hatékonyan.

2. A kormányoknak minden lehető meg kell tenni az érintett népekhez tartozó és más munkavállalók közötti hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésére, különös tekintettel a következőkre:

a) A munkára, beleértve a szakmunkára való felvételre, valamint az előmenetelre és fejlődésre vonatkozó intézkedésekre.

b) Az ugyanolyan értékű munkáért járó egyenlő díjazásra.

c) Az orvosi és szociális ellátásra, a munkahelyi biztonságra és egészségre, minden társadalombiztosítási és más foglalkoztatással kapcsolatos juttatásra, a lakásellátásra.

d) Az egyesüléshez való jogra és minden jogszerinti szakszervezeti tevékenységhez való szabadságra, valamint a munkaadókkal és azok szervezeteivel való kollektív megállapodások megkötéséhez való jogra.

3. Az intézkedéseknek tartalmazniuk kell annak biztosítását, hogy:

a) Az érintett népekhez tartozó munkavállalók, beleértve az idény, alkalmi és bevándorló munkavállalókat a mezőgazdasági és egyéb foglalkoztatásban, valamint azokat, akiket munkástoborzók foglalkoztatnak, élvezhessék azt a védelmet, melyet a nemzeti jog és gyakorlat az ugyanazon szektorban dolgozó más munkavállalóknak is biztosít, és teljes mértékben fel legyenek világosítva a munkaügyi jogszabályokban foglalt jogaikról és a rendelkezésükre álló jogorvoslat eszközeiről.

b) Az érintett népekhez tartozó munkavállalók ne legyenek alávetve egészségre káros munkakörülményeknek, különösen a fertőtlenítőszernek és egyéb mérgező anyagoknak való kitételnek.

c) Az érintett népekhez tartozó munkavállalók ne legyenek kötelező foglalkoztatás áldozatai, ideértve a kényszermunkát és az egyéb, tartozást törlesztő szolgáltatásokat.

d) Az érintett népekhez tartozó munkavállalók esélyegyenlőséget, a nők és férfiak foglalkoztatásában egyenlő bánásmódot, továbbá a szexuális zaklatással szemben védelmet élvezzenek.

4. Annak biztosítására, hogy az Egyezmény ezen részének rendelkezései teljesítve legyenek, különleges figyelmet kell fordítani a megfelelő munkafelügyelői szolgáltatások kialakítására olyan területeken, ahol az érintett népekhez tartozó munkavállalók bérmunkát végeznek.

IV. RÉSZ SZAKMAI KÉPZÉS, KÉZMŰIPAR ÉS VIDÉKI IPARÁGAK

21. cikk

A szakmai képzésre vonatkozó rendelkezések tekintetében az érintett népek tagjainak a többi állampolgárával legalább egyenlő esélyeket kell élvezniük.

22. cikk

1. Intézkedéseket kell tenni az érintett népek tagjainak az általános alkalmazhatóságú szakmai képzési programokban való önkéntes részvételének elősegítésére.

2. Amennyiben a létező általános alkalmazhatóságú szakmai képzések nem felelnek meg az érintett népek különleges szükségleteinek, ezek együttműködésével a kormányoknak speciális képzési programokat és lehetőségeket kell biztosítaniuk.

3. A speciális képzési programoknak az érintett népek gazdasági, társadalmi és kulturális körülményein és gyakorlati szükségletein kell alapulnia. Ezzel kapcsolatosan bármilyen tanulmány készítését ezen népekkel együttműködve kell elvégezni, s a programok szervezésének és működésének tárgyában konzultálni kell velük. Amennyiben lehetséges és úgy döntenek, az érintett népeknek fokozatosan át kell vállalni a speciális képzési programok szervezéséért és működéséért való felelősséget.

23. cikk

1. E népek kézműiparát, vidéki és közösségi iparágait, önfenntartó gazdasági és tradicionális tevékenységeit, mint amilyen a vadászat, halászat, csapdával való vadászat és gyűjtögetés, kultúrájuk megőrzésében, valamint gazdasági önellátásukban és fejlődésükben fontos tényezőként kell számon tartani. E népek részvételével lehetőség szerint a kormányoknak biztosítani kell ezen tevékenységek megerősítését és elősegítését.

2. Az érintett népek kérésére, lehetőség szerint megfelelő technikai és anyagi segítséget kell nyújtani, figyelembe véve tradicionális technológiáikat, kulturális jellegzetességeiket, valamint a fenntartható és méltányos fejlődés fontosságát.

V. RÉSZ TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS ÉS EGÉSZSÉGÜGY

24. cikk

A társadalombiztosítást fokozatosan ki kell terjeszteni és hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazni kell az érintett népekre is.

25. cikk

1. Az érintett népek számára a kormányoknak biztosítaniuk kell a megfelelő egészségügyi szolgáltatások hozzáférhetőségét, vagy azon forrásokat, melyekből saját felelősségükre és saját irányításuk alatt megtervezhetik és kivitelezhetik ezen szolgáltatásokat, abból a célból, hogy a testi és lelki egészség elérhető legmagasabb színvonalát élvezhessék.

2. Lehetőség szerint az egészségügyi szolgáltatásoknak a közösség igényein kell alapulnia. Az érintett népekkel való együttműködésben kell megtervezni és irányítani őket, figyelembe véve gazdasági, földrajzi, társadalmi és kulturális körülményeiket, továbbá tradicionális betegségmegelőző ellátásaikat, gyógymódjaikat és orvosságaikat.

3. Az egészségügyi ellátási rendszerben előnyben kell részesíteni a helyi közösség egészségügyi dolgozóinak képzését és foglalkoztatását, és az egyéb egészségügyi szolgáltatások szinten tartása mellett a hangsúlyt az alapvető egészségügyi ellátásra kell helyezni.

4. Az egészségügyi szolgáltatások ellátását össze kell egyeztetni az ország egyéb gazdasági, társadalmi és kulturális intézkedéseivel.

VI. RÉSZ OKTATÁS ÉS A KOMMUNIKÁCIÓ ESZKÖZEI

26. cikk

Intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy az érintett népek tagjainak az oktatás minden szintjén a nemzeti közösség többi részével legalább egyenlő esélyei legyenek a tanulásra.

27. cikk

1. Az érintett népek számára és velük együttműködve sajátos igényeikre szabott oktatási programokat és szolgáltatásokat kell kidolgozni és megvalósítani, melyek magukban foglalják történelmüket, tudásukat, technológiáikat, értékrendszerüket

és további társadalmi, gazdasági és kulturális törekvéseiket. A népeknek részt kell venniük azon nemzeti és regionális fejlesztési tervek és programok kidolgozásában, megvalósításában és értékelésében, melyek közvetlenül érintik őket.

2. Az illetékes hatóságnak biztosítani kell ezen népek tagjainak képzését és az oktatási programok kidolgozásában és értékelésében való részvételét, azzal a szándékkal, hogy a programok irányításáért való felelősséget fokozatosan, a megfelelő ütemben átruházza az érintett népekre.

3. Továbbá, a kormányoknak el kell ismerni ezen népeknek a saját oktatási intézményeik és berendezéseik felállításához való jogát, abban az esetben, ha ezek az intézmények eleget tesznek az illetékes hatóság által a népekkel együttműködésben előírt minimum követelményeknek. Ezen célból biztosítani kell a megfelelő anyagi forrásokat.

28. cikk

1. Amennyiben megvalósítható, az érintett népekhez tartozó gyermekeket meg kell tanítani írni-olvasni saját őshonos nyelvükön vagy azon a nyelven, melyet csoportjuk leginkább használ. Ha ez nem kivitelezhető, az illetékes hatóságoknak tárgyalni kell ez érintett népekkel olyan intézkedések megtételéről, melyekkel megvalósíthatnák ezt a célt.

2. Megfelelő intézkedéseket kell tenni annak biztosítására, hogy az érintett népeknek lehetősége legyen a nemzeti nyelv vagy az ország egyik hivatalos nyelvének tökéletes elsajátítására.

3. Intézkedéseket kell tenni az érintett népek őshonos nyelveinek fejlődése és gyakorlása megőrzésének és elősegítésének érdekében.

29. cikk

Az érintett népek oktatásának egyik fontos célja olyan általános tudás és képességek átadása, mely segít a gyermekeknek abban, hogy teljes mértékben és egyenlő eséllyel működhessenek közre a saját és a nemzeti közösségben.

30. cikk

1. A kormányoknak az érintett népek kultúráinak és hagyományainak megfelelő intézkedéseket kell tenni avégett, hogy azok tisztában legyenek jogaikkal és kötelességeikkel, különösen a munka, a gazdasági lehetőségek, az oktatás- és egészségügy, a szociális jólét, valamint a jelen Egyezményből származó jogok tekintetében.

2. E célból szükség esetén írásbeli fordításokat és az érintett népek nyelvén tömegkommunikációs eszközöket kell használni.

31. cikk

Olyan oktatásügyi intézkedéseket kell tenni a nemzeti közösség minden részében, s különösen azokban, melyek az érintett népekkel a legközvetlenebb kapcsolatban állnak, melyek az ezen népekkel szemben táplált esetleges előítéletek kiküszöbölését célozzák. Evégett erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítására, hogy a történelemkönyvek és más oktatási anyagok igazságos, pontos és felvilágosító képet nyújtsanak az érintett népek társadalmáról és kultúrájáról.

VII. RÉSZ HATÁROKON TÚLI KAPCSOLATOK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

32. cikk

Megfelelő intézkedések révén, ideértve a nemzetközi megállapodásokat is, a kormányokban biztosítani kell az őshonos és törzsi népek közti, határokon túli kapcsolatok és együttműködés lehetőségét, magában foglalva a gazdasági, társadalmi, kulturális, szellemi és környezeti tevékenységeket.

VIII. RÉSZ KÖZIGAZGATÁS

33. cikk

1. A szóban forgó népeket érintő programok irányítására az Egyezményben foglaltakért felelős kormányzati hatóságnak biztosítani kell irodák és más megfelelő mechanizmusok működését, valamint gondoskodnia kell az ezekre kiszabott funkciók teljesítéséhez szükséges anyagi forrásokról.

1. Ezeknek a programoknak tartalmazniuk kell:

a) a jelen Egyezményben előírt intézkedések megtervezését, megszervezését, kivitelezését és értékelését, az érintett népekkel való együttműködésben;

b) törvényhozási és egyéb intézkedések javaslatának megtételét az illetékes hatóságoknál és a megtett intézkedések alkalmazásának felügyeletét, az érintett népekkel való együttműködésben.

IX. RÉSZ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

34. cikk

Tekintettel minden ország jellegzetes körülményeire az Egyezményt megvalósító intézkedések természete és alkalmazási területe rugalmasan kezelendő.

35. cikk

Az Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazása nem ütközhet a szóban forgó népek azon jogaiba és előnyeibe, melyek más egyezmények és ajánlások, nemzetközi dokumentumok, szerződések vagy a nemzeti törvények, ítéletek, szokások vagy megállapodások értelmében illetik meg őket.

X. RÉSZ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

36. cikk

A jelen Egyezmény az 1957. évi az Őshonos és törzsi népességekről szóló Egyezményt módosítja.

37. cikk

Az Egyezmény alakszerű megerősítéseit bejegyzés végett a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójához kell eljuttatni.

38. cikk

1. Az Egyezmény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek csak azon tagjaira nézve kötelező, melyek részéről a megerősítést a főigazgató bejegyezte.

2. Az Egyezmény attól a naptól számított tizenkét hónap múlva lép hatályba, amikor a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet két tagja általi megerősítését a főigazgató bejegyzi.

3. Ezután az Egyezmény minden tagra nézve attól a naptól számított tizenkét hónap múlva lép hatályba, amely napon a részéről történt megerősítést bejegyezték.

39. cikk

1. Az Egyezményt az azt már megerősítő tagok annak első hatályba lépésétől számított tíz év lejártával mondhatják fel a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet főigazgatójával bejegyzés végett közölt okirattal. A felmondás a bejegyzés időpontját követő egy év elteltével hatályosul.

2. Minden tag számára, amely az Egyezményt megerősítette, és amely az előző bekezdésben említett tíz éves periódus lejártá után egy éven belül nem élt az ebben a cikkben biztosított felmondási jogával, az Egyezmény kötelező erejű még egy tíz éves periódus idejére, és ezek után az Egyezmény felmondására, a jelen cikkben foglaltak értelmében, minden tíz éves periódus lejártával van lehetősége.

40. cikk

1. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójának a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet minden tagjával közölnie kell a Szervezet tagjai által hozzá intézett összes megerősítés és felmondás bejegyzését.

2. Amikor a főigazgató közli a Szervezet tagjaival a hozzá intézett második megerősítés bejegyzését, egyben fel kell hívnia a szervezet tagjainak a figyelmét az Egyezmény hatálybalépésének időpontjára.

41. cikk

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. cikkének megfelelően nyilvántartásba vétel céljából közli az ENSZ főtitkárával minden, az általa, az előző cikkek rendelkezéseivel összhangban bejegyzett megerősítés és felmondás részletes adatait.

42. cikk

Az általa szükségesnek ítélt időpontban a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kormányzó testülete jelentést tesz az Egyezmény működéséről az általános értekezleten és megvizsgálja, hogy kívánatos-e annak egészében vagy részében történő módosítását az értekezlet napirendjére tűzni.

43. cikk

1. Amennyiben az értekezlet a jelen Egyezményt egészében vagy részeiben módosító új Egyezményt fogad el, hacsak az új Egyezmény másként nem rendelkezik:

a) A fenti 39. cikk rendelkezéseinek ellenére az új módosító Egyezmény valamely tag általi megerősítése ipso jure magában foglalja a jelen Egyezmény azonnali felmondását, amikor az új módosító Egyezmény hatályba lép.

b) Attól az időponttól kezdve, amikor az új módosító Egyezmény hatályba lép, a jelen Egyezmény nem áll nyitva megerősítésre a tagok számára..

2. Jelenlegi formájában és tartalmával a jelen Egyezmény marad hatályban azon tagok számára, melyek azt megerősítették, az új módosító Egyezményt azonban nem.

44. cikk

Az Egyezmény szövegének angol és francia nyelvű változata egyaránt hiteles.

EGYEZMÉNY A GYERMEK JOGAIRÓL¹ (szemelvények)

BEVEZETÉS

Az Egyezmény részes államai

tekintetbe véve, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett elveknek megfelelően, az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése a szabadság, az igazságosság és a világbéke alapja,

figyelembe véve, hogy az Egyesült Nemzetek népei az Alapokmányban ismételtén kinyilvánították az alapvető emberi jogokba, az emberi személyiség méltóságába és értékébe vetett hitüket, és elhatározták, hogy előmozdítják a társadalmi haladást, és hogy nagyobb szabadságban, jobb életfeltételeket teremtenek,

felismerve azt, hogy az Egyesült Nemzetek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezségokmányokban, meghirdették azt és megállapodtak abban, hogy az ezekben említett valamennyi jogot és szabadságot mindenki, minden hátrányos megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül gyakorolhatja,

emlékeztetve arra, hogy az Egyesült Nemzetek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában kimondták, hogy a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz ad jogot,

abban a meggyőződésben, hogy a családnak a társadalom alapvető egységeként és valamennyi tagja fejlődésének és jólétének természetes környezeteként meg kell kapnia azt a védelmet és támogatást, amelyre szüksége van ahhoz, hogy a közösségben szerepét maradéktalanul betölthesse,

felismerve, hogy a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozásához szükséges, hogy családi környezetben, boldog szeretetteljes és megértő légkörben nőjön fel,

tekintetbe véve, hogy a gyermeknek teljes mértékben felkészültnek kell lennie önálló élet vitelére a társadalomban, valamint, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett eszmények, különösen a béke, az emberi méltó-

---

¹ Az Egyezményt 1989. november 20-án fogadták el, s az 1990. szeptember 2-án lépett hatályba. Az Egyezményt az 1991. évi LXIV. törvény hirdette ki. U. N. T. S. No. 27531, Vol. 1577, 1990, 44–61. p.

ság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás szellemében szükséges nevelni,

figyelembe véve, hogy a gyermek jogairól szóló 1924. évi Genfi Nyilatkozat, és a Közgyűlés által 1959. november 20-án elfogadott, a Gyermek Jogairól szóló Nyilatkozat kimondta, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek a 23. és 24. cikkében), a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek 10. cikkében), valamint a gyermekek jólétével foglalkozó szakosított intézmények és nemzetközi szervezetek alapszabályai és idevágó okmányai elismerték a gyermeknek nyújtandó különleges védelem szükségességét,

figyelembe véve, hogy – amint azt a Gyermek Jogairól szóló Nyilatkozat is említi – „a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után” egyaránt,

emlékeztetve a Gyermek Védelmére és Jólétére Alkalmazandó Szociális és Jogi Elvekről szóló Nyilatkozatnak, főleg az örökbefogadás és a családban való elhelyezés hazai és nemzetközi gyakorlatának szempontjából figyelembe vett rendelkezéseire, továbbá az Egyesült Nemzeteknek a fiatakorúakat illető igazságszolgáltatással kapcsolatos minimális szabályokat tartalmazó Gyűjteménye (Pekingi Szabályok), valamint a Nők és Gyermek Szükségállapot és Fegyveres Konfliktus Idején Való Védelméről szóló Nyilatkozat rendelkezéseire,

felismerve, hogy a világ minden országában vannak különösen nehéz körülmények között élő gyermekek, és szükséges az, hogy ezeknek a gyermekeknek különös figyelmet szenteljenek,

elismerve, hogy a gyermek védelmében és harmonikus fejlődésében minden egyes nép hagyományai és kulturális értékei jelentősek,

felismerve a nemzetközi együttműködés jelentőségét a gyermekek életkörülményeinek minden országban, és különösen a fejlődő országokban való javításában, a következőkben *állapodtak meg*:

I. RÉSZ

1. cikk

Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.

2. cikk

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden hátrányos megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek

vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképzetelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező hátrányos megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, véleménynyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.

20. cikk

1. Minden olyan gyermeknek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.

2. Az Egyezményben részes államok hazai jogszabályainak megfelelően intézkednek helyettesítő védelem iránt az ilyen gyermek számára.

3. Ez a helyettesítő védelem történhet családnál való elhelyezés, az iszlám jog kafalah-ja szerinti gondnokság, örökbefogadás, illetőleg szükség esetén megfelelő gyermekintézményekben való elhelyezés formájában. A megoldás kiválasztásánál kellően figyelembe kell venni a gyermek nevelésében megkívánt folyamatosság szükségességét, valamint nemzetiségi, vallási, kulturális és nyelvi származását.²

[...]

30. cikk

Azokban az államokban, amelyekben nemzetiségi, vallási és nyelvi kisebbségek, illetőleg őslakosságból származó személyek léteznek, az őslakossághoz vagy az említett kisebbséghez tartozó gyermek nem fosztható meg attól a jogától, hogy saját kulturális életét élje, vallását vallja és gyakorolja, illetőleg csoportjának többi tagjával együtt saját nyelvét használja.³

[...]

² Az Egyezményt kihirdető magyar jogszabály az etnikai („ethnic”) jelzót felcserélte a „nemzetiségi”-vel.

³ Az Egyezmény angol szövege szerint: „In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities or persons of indigenous origin exist, a child belonging to such a minority or who is indigenous shall not be denied the right, in community with other members of his or her group, to enjoy his or her own culture, to profess and practise his or her own religion, or to use his or her own language.” Ennek pontosabb fordítása így hangzik: Azokban az államokban, amelyekben etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségek, illetőleg őslakosságból származó személyek élnek, az őslakossághoz vagy az említett kisebbséghez tartozó gyermek nem fosztható meg attól a jogától, hogy csoportjának többi tagjával közösségekben saját kulturális életét élje, vallását vallja és gyakorolja, illetőleg saját nyelvét használja.

II. RÉSZ

42. cikk

A részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyezmény elveit és rendelkezéseit hatékony és arra alkalmas eszközökkel a felnőttek és a gyermekek széles körében ismertetik.

43. cikk

1. A részes államok által az Egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítése területén elért előrehaladás vizsgálatára megalakul a Gyermekek Jogainak Bizottsága, amely az alábbiakban meghatározott feladatokat látja el.

2. A Bizottság tíz olyan magas erkölcsiségű szakértőből áll, akik elismerten tájékozottak az Egyezményben említett területen. A Bizottság tagjait az Egyezményben részes államok saját állampolgáraik közül választják, és azok személyes minőségükben vesznek részt a Bizottságban, figyelembe véve a méltányos földrajzi elosztás biztosítását és a főbb jogrendszereket.

3. A Bizottság tagjait a részes államok által jelölt személyek jegyzéke alapján titkos szavazással választják. Minden részes állam egy jelöltet nevezhet meg állampolgárai közül.

4. Az első választást az Egyezmény hatálybalépését követő hat hónapon belül tartják meg. A további választásokat kétévenként tartják meg. A választás időpontja előtt legalább négy hónappal az Egyesült Nemzetek Főtitkára írásban felhívja az Egyezményben részes államokat, hogy két hónapon belül közöljék jelöltjeik nevét. A Főtitkár ezután az ily módon jelölt személyekről betűrendes névjegyzéket készít, feltüntetve az e személyeket jelölő részes államokat, és a névjegyzéket megküldi az Egyezményben részes államoknak.

5. A választásra az Egyezményben részes államoknak az Egyesült Nemzetek Főtitkára által az Egyesült Nemzetek székhelyére összehívott értekezletén kerül sor. Az értekezleten, amelynek határozatképességéhez a részes államok kétharmadának részvétele szükséges, a Bizottságba beválasztottnak azokat a jelölteket kell tekinteni, akik a legtöbb szavazatot, valamint a részes államok jelenlevő és szavazó képviselői szavazatainak abszolút többségét elnyerték.

6. A Bizottság tagjait négy évre választják. A tagok újrjelölés esetén újra választhatók. Az első választás alkalmával megválasztott tagok közül ötnek a megbízatása két év elteltével megszűnik. Ennek az öt tagnak a nevét nyomban az első választás után az értekezlet elnöke sorshúzás útján állapítja meg.

7. A Bizottság valamely tagjának elhunyna vagy lemondása esetén, vagy ha bármely más okból valamely tag kijelenti, hogy nem tudja tovább ellátni feladatait a Bizottságban, az ezt a tagot korábban jelölő részes állam saját állampolgárai közül jelöl ki másik szakértőt a megüresedett hely betöltésére az eredeti megbízatás lejártáig, a Bizottság hozzájárulásával.

8. A Bizottság megállapítja ügyrendi szabályzatát.

9. A Bizottság tisztségviselőit kétévi időtartamra választja.

10. A Bizottság üléseit általában az Egyesült Nemzetek székhelyén vagy a Bizottság által meghatározott bármely más alkalmas helyen tartja. A Bizottság általában évenként ülészik. Az ülésszakok időtartamát szükség esetén a Közgyűlés jóváhagyásával az Egyezményben részes államok értekezlete állapítja meg és módosítja.

11. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottság rendelkezésére bocsátja azt a személyzetet és azokat a berendezéseket, amelyek az Egyezmény által a Bizottságra ruházott feladatok hatékony ellátásához szükségesek.

12. A Bizottság tagjai az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének jóváhagyásával az Egyesült Nemzetek anyagi eszközeinek terhére, a Közgyűlés által megállapított módozatok és feltételek szerint járandóságot kapnak.

44. cikk

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyesült Nemzetek Főtitkárának közvetítésével az Egyezményben elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedésekről és e jogok gyakorlásában elért előrehaladról jelentést terjesztenek a Bizottság elé, éspedig:

a) az Egyezménynek az adott államra vonatkozó hatálybalépésétől számított két éven belül;

b) ezt követően ötévenként.

2. E cikk végrehajtása során készített jelentéseknek rá kell mutatniuk az Egyezményben említett kötelezettségek maradéktalan teljesítését gátló tényekre és nehézségekre. A jelentéseknek elegendő adatot kell tartalmazniuk ahhoz, hogy a Bizottság pontos képet alkothasson magának az Egyezménynek az adott országban való végrehajtásáról.

3. Az Egyezményben részes azon államok, amelyeknek első jelentése teljes körű volt, e cikk 1. bekezdésének b) pontja értelmében előterjesztendő további jelentésekben nem kötelesek megismételni a korábban közölt alapadatokat.

4. A Bizottság az Egyezményben részes államoktól kiegészítő felvilágosításokat kérhet az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatban.

5. A Bizottság tevékenységéről a Gazdasági és Szociális Tanács útján kétévenként jelentést terjeszt a Közgyűlés elé.

6. Az Egyezményben részes államok jelentéseiket széles körben terjesztik saját országukban.

45. cikk

Az Egyezmény hatékony végrehajtásának előmozdítása és az Egyezményben említett területen a nemzetközi együttműködés elősegítése céljából:

a) az Egyesült Nemzetek szakosított intézményei, az ENSZ Gyermekalapja és más szervei jogosultak képviseltetni magukat az Egyezmény olyan rendelkezéseinek végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok során, amelyek feladatkörükbe tartoznak. A Bizottság felhívhatja a szakosított intézményeket, az ENSZ Gyermekalapját,

vagy bármely más, általa alkalmasnak tartott szervet, hogy szakmai véleményt adjanak az Egyezmény végrehajtásáról a feladatkörükbe tartozó területeken. Felhívhatja a szakosított intézményeket, hogy jelentést terjesszenek elé az Egyezmény végrehajtásáról a tevékenységi körükbe tartozó területeken;

b) a Bizottság amennyiben szükségesnek tartja, megküldheti a szakosított intézményeknek az ENSZ Gyermekalapjának és az egyéb illetékes szervezeteknek az Egyezményben részes államok bármely olyan jelentését, amelyben azok tanácsot vagy technikai segítséget kérnek, illetőleg jelzik, hogy ilyenre szükségük van; adott esetben mellékelheti az említett kéréssel vagy jelzéssel kapcsolatos észrevételeit és javaslatait;

c) a Bizottság ajánlhatja a Közgyűlésnek, kérje fel a Főtitkárt a Bizottság számára a gyermek jogait érintő egyes sajátos kérdések tanulmányozására;

d) a Bizottság az Egyezmény 44. és 45. cikkének végrehajtása során beszerzett adatokon alapuló általános jellegű javaslatokat és ajánlásokat is tehet. Ezeket az általános jellegű javaslatokat megküldi minden érdekelt részes államnak és felhívja rájuk a Közgyűlés figyelmét, adott esetben mellékelve hozzájuk az Egyezményben részes államok észrevételeit.

[...]

NYILATKOZAT
A NEMZETI VAGY ETNIKAI, VALLÁSI ÉS NYELVI
KISEBBSÉGEKHEZ TARTOZÓ SZEMÉLYEK JOGAIRÓL¹
(1992)

A Közgyűlés,

megegerősítve, hogy az Egyesült Nemzetek egyik alapvető célja, amint azt az Alapokmánya kinyilvánítja, az emberi jogok és alapvető szabadságok mindenki számára, fajra, nemre, nyelvre vagy vallási tekintet nélkül történő tiszteletben tartásának előmozdítása és ösztönzése,

megegerősítve az alapvető emberi jogokba, az ember személyének méltóságába és értékébe, a nők és férfiak, valamint a nagy és kis nemzetek egyenlő jogaiba vetett hitet,

attól az óhajtól vezettetve, hogy előmozdítsa az Egyesült Nemzetek Alapokmányában, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, a Népiirtás büntetnének megelőzéséről és megbüntetéséről szóló Egyezményben, a Faji alapú hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló Nemzetközi Egyezményben, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában, a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában, a Valláson vagy hiten alapuló megkülönböztetés és türelmetlenség valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló Nyilatkozatban, a Gyermekek jogairól szóló Nyilatkozatban, valamint egyéb – egyetemes és regionális szinten elfogadott, illetve az ENSZ egyes tagállamai között megkötött – idevágó nemzetközi okmányokban foglalt alapelvek megvalósítását,

fellelkedvén a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 27. cikkének azon rendelkezéseitől, amelyek az etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogaira vonatkoznak,

tekintettel arra, hogy a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítása és védelme hozzájárul azon államok politikai és társadalmi stabilitásához, amelyekben élnek,

hangsúlyozva, hogy a nemzeti és etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogainak állandó előmozdítása és megvalósítása – a társadalom fejlődésének integráns részeként és a jogállamiságon alapuló demokratikus keretben hozzájárulhat a népek és az államok közötti barátság és együttműködés erősítéséhez,

tekintettel arra, hogy az Egyesült Nemzetekre fontos szerep hárul a kisebbségek védelme tekintetében,

---

¹ Elfogadva a Közgyűlés 1992. december 18-án kelt 47/135. sz. határozatával G. A. O. R: 47th sess. Suppl. No. 49. U. N. Doc. A/47/49 (Vol. I.), 210–211. p.

szem előtt tartva az Egyesült Nemzetek rendszerén belül – különösen az Emberi Jogok Bizottsága, a Diszkrimináció Megelőzésének és a Kisebbségek Védelmének Albizottsága, valamint az emberi jogok nemzetközi egyezségokmányai és más vonatkozó nemzetközi emberi jogi okmányok értelmében felállított szervek által² – a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítása és védelme terén eddig végzett munkát,

figyelembe véve azt a fontos munkát, amelyet a kormányközi és nem-kormányzati szervek végeznek a kisebbségek védelme és a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítása és védelme terén, *elismerve* a nemzetközi okmányok még hatékonyabb végrehajtása biztosításának szükségességét a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogaira tekintettel,

kinyilvánítja ezt a Nyilatkozatot a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól:

1. cikk

1. Az államok a saját területükön védik a kisebbségek létezését és nemzeti vagy etnikai, kulturális, vallási és nyelvi identitását, valamint ösztönzik ezen identitás előmozdításának feltételeit.

2. Az államok megfelelő jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el ezen célok megvalósítása érdekében.

2. cikk

1. A nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyeknek (a továbbiakban: a kisebbségekhez tartozó személyeknek) joguk van szabadon és beavatkozás vagy bármilyen fajta hátrányos megkülönböztetés nélkül – mind a magánéletben, mind nyilvánosan – élvezni saját kultúrájukat, hirdetni és gyakorolni saját vallásukat, valamint használni saját nyelvüket.

2. A kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van hatékonyan részt venni a kulturális, vallási, társadalmi, gazdasági életben és a közéletben.

3. A kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van – a nemzeti jogszabályokkal nem összeegyeztethetetlen módon – hatékonyan részt venni a nemzeti és – megfelelő esetben – a regionális szintű döntésekben, amelyek arra a kisebbségre vonatkoznak, amelyekhez tartoznak, illetve azokra a területekre, amelyen élnek.

4. A kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van megalakítani és fenntartani saját egyesületeiket.

5. A kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van – bármilyen hátrányos megkülönböztetés nélkül – szabad és békés kapcsolatokat kiépíteni és fenntartani a csoportjuk más tagjaival és a más kisebbségekhez tartozó személyekkel, valamint hatá-

---

² Az Albizottság elnevezése 1999-ben megváltozott, az új neve az Emberi Jogok Védelmének és Támogatásának Albizottsága.

ron túli kapcsolatokat más államok polgáraival, akikhez nemzeti vagy etnikai, vallási vagy nyelvi kötelékekkel kapcsolódnak.

3. cikk

1. A kisebbséghez tartozó személyek jogaikat, beleértve az ezen Nyilatkozatban foglaltakat, egyénileg valamint csoportjuk más tagjaival közösségben, bármilyen hátrányos megkülönböztetés nélkül gyakorolhatják.

2. A kisebbséghez tartozó személyekre semmilyen hátrány nem hárulhat az ezen Nyilatkozatban foglalt jogaik gyakorlása vagy nem gyakorlása következtében.

4. cikk

1. Az államok – ahol szükséges – intézkedéseket tesznek annak biztosítására, hogy a kisebbségekhez tartozó személyek bármilyen hátrányos megkülönböztetés nélkül és a törvény előtti teljes egyenlőségben teljeskörűen és hatékonyan gyakorolhassák minden emberi jogukat és alapvető szabadságukat.

2. Az államok intézkedéseket foganatosítanak a kisebbséghez tartozó személyeknek a sajátosságaik kifejezéséhez és kultúrájuk, nyelvük, vallásuk, hagyományaik és szokásaik fejlesztéséhez szükséges kedvező feltételek kialakítására, kivéve ahol a sajátos gyakorlatok sértik a nemzeti jogot és ellentétesek a nemzetközi normákkal.

3. Az államoknak megfelelő intézkedéseket kell tenniük, hogy – ahol lehetséges – a kisebbséghez tartozó személyeknek megfelelő lehetőségük legyen anyanyelvük tanulására, vagy hogy az anyanyelvükön történő oktatásban részesüljenek.

4. Az államoknak – ahol helyénvaló – intézkedéseket kell tenniük az oktatás terén, hogy ösztönözzék a területükön élő kisebbségek történelmének, hagyományainak, nyelvének és kultúrájának ismeretét. A kisebbségekhez tartozó személyeknek legyen lehetőségük ismereteket szerezni a társadalom egészéről.

5. Az államoknak meg kell fontolniuk azokat a megfelelő intézkedéseket, amelyek által kisebbséghez tartozó személyek teljesen részt vehetnek országukban a gazdasági haladásban és fejlődésben.

5. cikk

1. A nemzeti célkitűzéseket és programokat a kisebbséghez tartozó személyek jogos érdekeinek kellő figyelembevételével kell megtervezni és végrehajtani.

2. Az államok közötti együttműködési és segítségnyújtási programokat a kisebbséghez tartozó személyek jogos érdekeinek kellő figyelembevételével meg kell tervezni és végrehajtani.

6. cikk

Az államok kötelesek együttműködni a kisebbséghez tartozó személyekre vonatkozó kérdésekben, egyebek mellett az információ- és tapasztalatcserét, a kölcsönös megértés és bizalom előmozdítása céljából.

7. cikk

Az államok kötelesek együttműködni ebben a Nyilatkozatban foglalt jogok tiszteltben tartásának előmozdítása céljából.

8. cikk

1. A Nyilatkozatban semmi nem képezi akadályát annak, hogy az államok érvényesítsék a kisebbséghez tartozó személyekkel kapcsolatban fennálló nemzetközi kötelezettségeiket. Az államok jóhiszeműen teljesítik különösen azokat a kötelezettségeket és elkötelezettségeket, amelyeket azon nemzetközi egyezmények és megállapodások alapján vállaltak, amelynek részesei.

2. Az ezen Nyilatkozatban foglalt jogok gyakorlása nem érinti az egyetemesen ismert emberi jogok és alapvető szabadságok minden személy általi élvezetét.

3. Az államok által az ezen Nyilatkozatban foglalt jogok hatékony élvezetének biztosítására tett intézkedések *prima facie* nem tekintendők ellentétesnek az egyenlőség Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában foglalt elvével.

4. Ezen Nyilatkozatban semmi nem értelmezhető úgy, hogy az megenged bármely tevékenységet, amely ellentétes az Egyesült Nemzetek céljaival és elveivel, beleérve az államok szuverén egyenlőségét, területi sértetlenségét és politikai függetlenségét.

9. cikk

A szakosított szervezetek és az Egyesült Nemzetek Szervezete rendszerének egyéb szervezetei saját illetékességi területükön közreműködnek az ezen Nyilatkozatban foglalt jogok és elvek teljes megvalósításában.

A NEMZETI VAGY ETNIKAI, VALLÁSI ÉS NYELVI KISEBBSÉGEKHEZ TARTOZÓ SZEMÉLYEK JOGAIRÓL SZÓLÓ HATÁROZAT¹

A Gazdasági és Szociális Tanács,

emlékeztetve az Emberi Jogi Bizottság 1995. március 3-i, 24/1995 sz. határozatára

1. Úgy határozott, hogy felhatalmazza a Diszkrimináció Megelőzésének és a Kisebbségek Védelmének Albizottsága egy ülészakok közötti, öttagú albizottsági Munkacsoport felállítására, amely évente öt napra ül össze, először egy három éves időszakra, a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyeknek a Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló Nyilatkozatban foglalt jogainak előmozdítására, különösen:

- a) a Nyilatkozat gyakorlati alkalmazásának és előmozdításának felülvizsgálatára,
- b) a kisebbségeket érintő problémák lehetséges megoldásainak megvizsgálására, beleértve a kisebbségek és a kormányok közötti kölcsönös megértés előmozdítását,
- c) ahol ez helyénvaló, további, a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmére és előmozdítására szolgáló intézkedések javaslatételére.

2. Felkéri a Főtitkárt, hogy az Egyesült Nemzetek meglévő forrásaival és minden, mandátumának betöltéséhez szükséges szolgáltatással és felszereléssel lássa el a Munkacsoportot.

---

¹ A ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa ezt a határozatot 52-ik ülésén 1995. július 25-én fogadta el. E. S. C. O. R. 1995, U. N. E/1995/95, 43–14. p. Jelenleg a Munkacsoport az egyetlen olyan univerzális szinten működő intézmény, amely kizárólag a kisebbségek problémáival foglalkozik.